

Ecologisch onderzoek Gasselterveld

*Inventarisatie en beoordeling in het kader van
natuurwetgeving*

- definitief -

ecogroen advies

in opdracht van
Gemeente Aa & Hunze

Colofon

Titel Ecologisch onderzoek Gasselternveld

Subtitel Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving

Projectcode 13-224

Status definitief

Datum 1 oktober 2014

Auteur(s) Ing. J.G. (Janneke) Lindenholz

Eindredactie Ing. M. (Marco) van der Sluis (Flora- en faunawet) & drs. A. (Anton) Alberts
(Natuurbeschermingswet)

Opdrachtgever Gemeente Aa & Hunze

ecogroen advies

is een onafhankelijk

advies- en ingenieursbureau

gespecialiseerd in

ecologisch onderzoek & natuurontwikkeling

Emmastraat 16, 8011 AG Zwolle

038 423 64 64

www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2014)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status:

Lindenholz J.G. (2014). Ecologisch onderzoek Gasselternveld. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving. Conceptrapport 13-224. EcoGroen Advies BV, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling van dit onderzoek	1
1.2	Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet	2
2	Onderzoeksmethode	3
2.1	Bureauonderzoek	3
2.2	Veldonderzoek	3
3	Resultaten per locatie	4
3.1	Locatie 1 – Scouting Noord Nederland	4
3.1.1	Flora- en faunawet	5
3.1.2	Natuurbeschermingswet	7
3.1.3	Samenvatting conclusies en vervolgstappen	7
3.2	Locatie 2 – Afwerking zandwinning	9
3.3	Locatie 3 – Motel	10
3.3.1	Flora- en faunawet	10
3.3.2	Natuurbeschermingswet	13
3.3.3	Samenvatting conclusies en vervolgstappen	14
3.4	Locatie 4 – Uitbreiding park De Kremmer	15
3.4.1	Flora- en faunawet	15
3.4.2	Natuurbeschermingswet	16
3.4.3	Samenvatting conclusie en vervolgstappen	16
3.5	Locatie 6 – Parkeren in het bos	18
3.5.1	Flora- en faunawet	18
3.5.2	Natuurbeschermingswet	19
3.5.3	Samenvatting conclusies en vervolgstappen	19
3.6	Locatie 8 – Parkeren buiten het bos	20
3.6.1	Flora- en faunawet	20
3.6.2	Natuurbeschermingswet	21
3.6.3	Samenvatting conclusies en vervolgstappen	22
3.7	Locatie 9 – Bouw vlinderboerderij	23
3.7.1	Flora- en faunawet	23
3.7.2	Natuurbeschermingswet	24
3.7.3	Samenvatting conclusies en vervolgstappen	25
3.8	Locatie 10 – Wildpark	26
3.8.1	Flora- en faunawet	26
3.8.2	Natuurbeschermingswet	30
3.8.3	Samenvatting conclusies en vervolgstappen	31
3.9	Locatie 11 – Bebossing rond Heerenkamp	32
3.9.1	Flora- en faunawet	32
3.9.2	Natuurbeschermingswet	34
3.9.3	Samenvatting conclusies en vervolgstappen	34
4	Geraadpleegde bronnen	35

Bijlagen

- 1 - Samenvatting natuurwetgeving
- 2 - Topografische kaart met ligging onderzochte locaties
- 3 - Locaties t.o.v. Natura 2000-gebieden
- 4 - Inventarisatiekaart locatie 1
- 5 - Inventarisatiekaart locatie 3 - flora
- 6 - Inventarisatiekaart locatie 3 - overige soorten
- 7 - Inventarisatiekaart locatie 6
- 8 - Inventarisatiekaart locatie 8
- 9 - Inventarisatiekaart locatie 9
- 10 - Inventarisatiekaart locatie 10 - flora
- 11 - Inventarisatiekaart locatie 10 - overige soorten
- 12 - Inventarisatiekaart locatie 11

Samenvatting

Voor gemeente Aa & Hunze heeft EcoGroen Advies BV een ecologisch onderzoek ten behoeve van het bestemmingsplan voor visiegebied 'Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie Gasselterveld'. Binnen dit bestemmingsplan worden negen ontwikkelingen mogelijk gemaakt.

Flora- en faunawet

Onderstaande tabel geeft per locatie een overzicht van de aangetroffen zwaar beschermde soorten (Flora- en faunawet tabel 2 en 3) (indien van toepassing is ook de status op de Rode Lijst vermeld (4= gevoelig, 3= kwetsbaar, 2= bedreigd, 1= ernstig bedreigd). Voor diverse zwaar beschermde soorten zal het nodig zijn om vervolgstappen (zoals het nemen van mitigerende, het aanvragen van een ontheffing of vervolgonderzoek). In veel gevallen hangt het al dan niet nemen van vervolgstappen af van de definitieve inrichtingsplannen.

Soort/Soortgroep	Status	1) Scouting Noord Nederland	3) Motel	4) Uitbreiding De Kremer	6) Parkeren in bos (bestaand)	8) Parkeren buiten het bos	9) Bouw vlinder boerderij	10) Wildpark	11) Bebossing Heerenkamp
Flora									
Stengelloze sleutelbloem	FF2/RL2	-	■	-	-	-	-	-	-
Valkruid	FF2/RL2	-	■	-	-	-	-	-	-
Gevlekte orchis	FF2/RL3	-	■	-	-	-	■	-	■
Brede orchis	FF2/RL3	-	■	-	-	-	-	-	-
Spaanse ruiter	FF2/RL3	-	■	-	-	-	-	-	-
Parnassia	FF2/RL3	-	■	-	-	-	-	-	-
Klokjesgentiaan	FF2/RL4	-	■	-	-	-	-	-	-
Ronde zonnedauw	FF2/RL4	-	-	-	-	-	-	■	-
Rietorchis	FF2	-	■	-	-	-	-	-	-
Zoogdieren									
Das	FF3	●	-	-	●	●	●	■	■
Boommarter	FF3/RL3	●	●	-	●	-	-	●	●
Vleermuis (boomholten)	FF3	-	■	-	-	-	-	▲	-
Eekhoorn	FF2	-	■	-	-	-	-	●	●
Steenmarter	FF2	-	●	-	-	-	-	-	-
Wild zwijn	FF2	●	-	-	●	●	●	●	●
Broedvogels									
Buizerd	FF3	●	■	●	●	●	●	●	●
Havik	FF3	●	●	●	●	●	●	●	●
Alg. soorten	FF2/3	■	■	■	■	■	■	■	■
Amfibieën									
Poelkikker	FF3	-	-	-	-	-	-	■	-
Heikikker	FF3	-	-	-	-	-	-	■	-
Alpenwatersalamander	FF2	-	■	-	-	-	-	-	-
Reptielen									
Hazelworm	FF3	-	-	-	-	-	-	??	-
Levendbarende hagedis	FF2/RL4	-	■	-	-	-	-	??	-

Legenda

- = aangetroffen
- = niet aangetroffen op de locatie (wel in de omgeving), maar (mogelijk) wel foerageergebied
- ▲ = In potentie geschikt als vleermuisverblijf
- ?? = Potentieel leefgebied aanwezig, soort niet aangetroffen tijdens veldonderzoek
- = niet aangetroffen/ niet bekend/ niet te verwachten

Natuurbeschermingswet

In de omgeving van de planlocatie Gasselterveld liggen twee Natura 2000-gebieden, het Drouwenerzand en het Drentsche Aa-gebied. Voor alle ontwikkelingen in de Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie Gasselterveld geldt dat geen directe relatie is tussen het plangebied en het Natura 2000-gebieden, waardoor rekening houdend met de afstand tot de Natura 2000-gebieden ook geen directe negatieve effecten zullen optreden op de instandhoudingsdoelen. Indirecte effecten kunnen wel optreden, enerzijds via een toename van recreatie in de genoemde gebieden, anderzijds via een toename van verzurende en vermestende emissies van verkeer en van het Wildpark.

Voor de toename in recreatie als gevolg van de initiatieven van Scouting Nederland (locatie 1), het motel (locatie 3) en de uitbreiding de Kremmer (locatie 4) wordt geconcludeerd dat dit niet zal leiden tot negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de omringende Natura 2000-gebieden.

Ten aanzien van de toename van verzurende en vermestende emissies van verkeer en het Wildpark wordt geconcludeerd dat nader onderzoek moet uitwijzen of effecten kunnen worden uitgesloten. Voor het Wildpark (locatie 10) is middels een indicatieve AagroStacks berekening aangetoond dat een Passende Beoordeling noodzakelijk is voor het onderdeel stikstofdepositie. Voor het motel (locatie 3), de uitbreiding van de Kremmer (locatie 4), parkeren buiten het bos (locatie 8) en mogelijk ook de vlindertuin (locatie 9) geldt dat de initiatieven waarschijnlijk zullen leiden tot een verwaarloosbare toename in stikstofdepositie. Wij verwachten dan ook voor deze initiatieven dat er ten aanzien van stikstofdepositie geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de omringende Natura 2000-gebieden zullen optreden. Om dit echter met zekerheid te kunnen aantonen adviseren wij, rekening houdend met een recente uitspraak van de Raad van State bij een kleinschalig initiatief, de NOx-emissies van het verkeer en de overige voorzieningen nader gekwantificeerd te worden middels een stikstofdepositieonderzoek.

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING EN DOELSTELLING VAN DIT ONDERZOEK

In opdracht van Gemeente Aa & Hunze heeft EcoGroen Advies BV een ecologisch onderzoek uitgevoerd ten behoeve van het bestemmingsplan voor visiegebied 'Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie Gasselterveld'. Binnen dit bestemmingsplan worden negen ontwikkelingen mogelijk gemaakt.

Doel van het onderzoek is het in kaart brengen van beschermde soorten in de Flora- en faunawet en het in beeld brengen van de (mogelijke) effecten van de beoogde ontwikkelingen op beschermde flora en fauna en beschermde natuurgebieden. Indien van toepassing wordt daarbij een aanzet gegeven voor te nemen mitigerende en/of compenserende maatregelen.

In voorliggende rapportage wordt alleen ingegaan op de resultaten met betrekking tot de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet (Natura 2000). Voor de resultaten met betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur is een aparte rapportage opgesteld (Sietses 2013).

Kader 1.1 Relevante beschermingskaders

De *Flora- en faunawet* verplicht om bij ruimtelijke ingrepen of andere nieuwe activiteiten, na te gaan of er negatieve effecten kunnen optreden op exemplaren of het leefgebied van beschermde plant- en diersoorten. Optredende negatieve effecten dienen zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd te worden. Voor schade aan strikt beschermde soorten kan het noodzakelijk zijn om een ontheffing aan te vragen bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken en bovendien compensatie te realiseren voor verlies van leefgebied of groei- of verblijfplaatsen.

In de *Natuurbeschermingswet 1998* is de bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) en Beschermde Natuurmonumenten ondergebracht. Bij ingrepen of activiteiten in of in de nabijheid van deze gebieden dient beoordeeld te worden of significant negatieve effecten kunnen optreden op de aangewezen waarden en instandhoudingsdoelen van deze gebieden.

Nadere toelichting op deze wetgeving is gegeven in bijlage 1.

1.2 HUIDIGE SITUATIE EN VOORGENOMEN ONTWIKKELINGEN

Gemeente Aa & Hunze is voornemens een nieuw bestemmingsplan op te stellen voor het gebied Gasselterveld, gelegen ten westen van het dorp Gasselte. In dit bestemmingsplan worden diverse (toekomstige) ontwikkelingen opgenomen. Enkele ontwikkelingen zijn reeds deels uitgevoerd, het gros bevindt zich echter nog in de ontwerpfase en is nog niet concreet. In tabel 1.1 is een overzicht opgenomen van deze ontwikkelingen. De hierin opgenomen nummers komen overeen met de nummers op de overzichtskaart, zie bijlage 2.

Tabel 1.1 (Toekomstige) ontwikkelingen die binnen het nieuwe bestemmingsplan voor visiegebied 'Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie Gasselterveld' mogelijk worden gemaakt.

Locatie	Ontwikkeling
1.	Scouting Noord Nederland
2.	Afwerking zandwinning
3.	Motel
4.	Uitbreiding park de Kremmer
6.	Parkeren in het bos (bestaand)
8.	Parkeren buiten het bos
9.	Bouw vlinderboerderij
10.	Wildpark
11.	Bebossing grond Heerenkamp

1.3 ALGEMENE OPZET

Het voorliggend ecologisch onderzoek is gebaseerd op meerdere locatiebezoeken, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en ecologische principes. De onderzoeksmethode is nader uitgewerkt in hoofdstuk 2. Uit de verzamelde informatie volgt per locatie een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde gebieden en soorten (hoofdstuk 3). Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Indien het nemen van vervolgstappen (zoals het aanvragen van een ontheffing op de Flora- en faunawet of aanvullend onderzoek in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998) nodig is, is dit ook aangegeven.

2 Onderzoeksmethode

2.1 BUREAUONDERZOEK

Voorafgaand aan de veldinventarisatie zijn de reeds beschikbare relevante bronnen (onder andere literatuur, internet en eerder in de omgeving uitgevoerde onderzoeken door EcoGroen Advies) geraadpleegd en geanalyseerd. Voor een overzicht van de geraadpleegde bronnen wordt verwezen naar hoofdstuk 4. Een dergelijke goede voorbereiding is essentieel om in het veld gericht te kunnen zoeken naar (groeiplaatsen van) beschermde soorten en alert te zijn op de relevante biotopen. Relevante gegevens uit dit bureauonderzoek zijn eveneens verwerkt in Hoofdstuk 3 'Resultaten per locatie'.

Voor locatie 2 is overigens alleen literatuuronderzoek uitgevoerd. In deze situatie betrof dit alleen een analyse en beoordeling of de bestaande onderzoeken met betrekking tot de zandwinplas voldoende zijn voor de afwerking van de zandwinplas. De gemeente Aa & Hunze heeft hiervoor de informatie aangeleverd in de vorm van de 'Milieueffectrapportage Gasselterveld' (Van Straten *et al.* 2003).

Voor wat betreft de Natuurbeschermingswet, zijn hoofdzakelijk digitale gegevens geraadpleegd, zoals kaartmateriaal met de ligging van Natura 2000-gebieden en overige informatie over de betreffende natuurgebieden.

2.2 VELDONDERZOEK

Voorliggende ecologische beoordeling is voor een belangrijk deel gebaseerd op locatiebezoeken op 13 juni, 4, 5 en 16 juli 2013. Hierbij is het gehele onderzoeksgebied (met uitzondering van locatie 2) onderzocht (zie bijlage 2).

Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (Ff-wet) en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2- en 3-soorten). Daarnaast is aandacht besteed aan het voorkomen van bedreigde (Rode Lijst) soorten. Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels (met name jaarrond beschermde broedvogelnesten¹), amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Het in het onderzoeksgebied aanwezige watermilieu is intensief bemonsterd met een steeknet. Verder is in het veld gebruik gemaakt van een veldcomputer met GPS, waarin de relevante waarnemingen zijn ingevoerd. In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 5 Geraadpleegde bronnen) en 'expert judgement' is vervolgens een uitspraak gedaan over (mogelijk) aanwezige beschermde soorten.

¹ Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

3 Resultaten per locatie

In dit hoofdstuk wordt per locatie in gegaan op de beoogde activiteiten en resultaten van het onderzoek. Hierbij wordt beschreven welke beschermde flora en fauna zijn aangetroffen of mogelijk aanwezig zijn. Daarnaast wordt getoetst aan de Flora- en faunawet middels een doorkijk naar de mogelijke effecten van de plannen op de aanwezige beschermde soorten en eventueel te nemen mitigerende maatregelen. Ten aanzien van omliggende Natura 2000 -gebieden (Natuurbeschermingswet), worden de mogelijke effecten van de beoogde plannen op deze gebieden beschreven. Tot slot wordt beoordeeld of vervolgstappen nodig zijn (zoals vervolgonderzoek/Passende beoordeling of het aanvragen van een ontheffing).

3.1 LOCATIE 1 – SCOUTING NOORD NEDERLAND

Op dit moment is de inrichting van deze locatie nog niet bekend. Het beoogde doel van het terrein is het houden van kampen door scouting Noord Nederland, verspreid door het jaar heen. Hierbij zal minimaal één weekend per jaar het gehele terrein in gebruik zijn. Daarnaast zullen ook activiteiten in de omgeving van de locatie plaatsvinden. In de huidige situatie bestaat de locatie uit agrarische percelen (suikerbiet, gerst en aardappel) en enkele heischrale percelen, deels omgeven door bos (figuur 3.1). Daarnaast wordt de locatie doorsneden door de Herenkampsdwarsweg.

Figuur 3.1 Heischraal perceel op locatie 1.

3.1.1 FLORA- EN FAUNAWET

Flora

Binnen de begrenzing van locatie 1 zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien het uitgevoerde onderzoek, het ontbreken van bekende verspreidingsgegevens en de afwezigheid van geschikt biotoop, worden deze ook niet verwacht op locatie 1. Wel zijn meerdere Rode Lijst plantensoorten aangetroffen, namelijk: Kale vrouwenmantel (RL kwetsbaar), Bosdroogbloem (RL gevoelig), Dwergviltkruid (RL gevoelig) en Stijve ogentroost (RL gevoelig). Op de verspreidingskaart in bijlage 4 zijn de waarnemingen ruimtelijk weergegeven. Met name Bosdroogbloem komt zeer algemeen voor op de heischrale percelen.

Als gevolg van de beoogde plannen worden mogelijk groeiplaatsen van de genoemde Rode Lijst plantensoorten aangetast. Voor Rode Lijst plantensoorten geldt geen wettelijke bescherming en zijn schadebeperkende maatregelen juridisch gezien niet noodzakelijk. Indien mogelijk kunnen wel maatregelen voor flora worden genomen. Wanneer het inpassen van groeiplaatsen van de genoemde soorten niet mogelijk is, is het raadzaam om exemplaren voorafgaand aan de werkzaamheden te verplaatsen naar een geschikte locatie buiten het werkgebied. Dit dient te gebeuren in vorstvrije perioden, buiten de belangrijkste groeiperiode (april tot en met mei).

Zoogdieren

Das

Binnen de begrenzing van locatie 1 zijn geen verblijfplaatsen van zwaar beschermde zoogdieren aangetroffen en gezien de afwezigheid van geschikt biotoop zijn dergelijke verblijfplaatsen ook niet te verwachten. Van de zwaar beschermde Das (Ff-wet tabel 3) is in aangrenzende bosgebieden wel een kraamburcht en een incidenteel gebruikte burcht aangetroffen (zie bijlage 4 voor de betreffende locaties). Daarbij vormt locatie 1 naar verwachting belangrijk foerageergebied van de soort (zie kader 3.1 voor meer informatie over het leefgebied van Das).

Kader 3.1 Das

Das heeft een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. Van oudsher zijn rivierdalen geschikte gebieden. Ook in meer open terreinen, zoals vochtige heiden komen dassen voor. Belangrijke eisen voor het leefgebied zijn voldoende dekking, weinig verstoring, een groot voedselaanbod en een bodem waar ze goed in kunnen graven. Het foerageergebied van een das omvat circa 30 hectare bij optimale omstandigheden tot circa 400 hectare in marginale biotopen. De dieren gaan apart of samen op voedseltocht, waarbij ze zich vaak twee tot soms wel vier kilometer van de burcht begeven.

Op basis van de beoogde plannen voor deze locatie, wordt ingeschat dat deze negatieve effecten kunnen hebben op Das. Een en ander is echter afhankelijk van de definitieve inrichtingsplannen, het daarmee gemoeide ruimtebeslag en de wijze en frequentie van het toekomstige gebruik. Wanneer deze bekend zijn, dient op basis daarvan een nadere effectbeoordeling te worden uitgevoerd, zodat duidelijk wordt of het nemen van vervolgstappen, zoals aanvragen van een ontheffing op de Flora- en faunawet en het nemen van mitigerende maatregelen nodig is.

Om schade tot een minimum te beperken wordt geadviseerd om geen nieuwe paden aan te leggen in omliggende bosgebieden, maar gebruik te maken van bestaande paden.

Overige zoogdieren

Naast Das kunnen incidentele foeragerende en/of zwervende exemplaren van de zwaar beschermde Boommarter (Ff-wet 3 en RL kwetsbaar) en middelhoog beschermde Wild zwijn (Ff-wet tabel 2) niet worden uitgesloten in het plangebied. Het voorkomen van Boommarter is namelijk bekend uit bosgebieden in de omgeving van locatie 1. Daarnaast wordt Wild zwijn sporadisch aangetroffen in het

Gasselterveld. Locatie 1 maakt geen onderdeel uit van essentieel leefgebied voor deze soorten. Als gevolg van de voorgenomen plannen zijn dan ook geen negatieve effecten te verwachten op (het leefgebied van) deze soorten.

Verblijfplaatsen of essentiële leefgebieden van andere dan genoemde zwaar beschermde zoogdieren (zoals Eekhoorn en vleermuizen) zijn niet te verwachten. Wel zullen diverse laag beschermde grondgebonden zoogdieren zoals Veldmuis, Aardmuis, Mol en Haas voorkomen op locatie 1. Voor laag beschermde soorten geldt echter een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen niet nodig is.

Broedvogels

Havik en Buizerd

In het ten zuiden gelegen bosgebied is op circa 60 meter afstand van locatie 1 een (jaarrond beschermde) horst van Buizerd aangetroffen (zie bijlage 4). Het betreft hier een in gebruikzijnde horst (mondelinge mededeling H. Offringa, Staatsbosbeheer). Uit verspreidingsgegevens blijkt dat in het ten noorden gelegen bosgebied ook twee horsten bekend zijn (op circa 140 meter afstand van de grens van locatie 1), één van Buizerd en één van Havik (SOVON 2010). Verwacht wordt dat het Havikshorst ook bezet is. Havik wordt regelmatig waargenomen in en rond het Gasselterveld (waarneming.nl), zo ook tijdens een van de veldbezoeken.

Een groot gebied om de horsten heen (waaronder locatie 1) wordt naar verwachting gebruikt als foerageergebied (zie ook kader 3.2).

Kader 3.2 Havik en Buizerd

De Havik heeft een voorkeur voor bossen, maar wel afgewisseld met open gebieden. De soort broedt bij voorkeur in grote aaneengesloten bossen. Maar neemt ook genoegen met kleinere bosjes en boomgroepen. De Havik is een zeer honkvaste vogel; eenmaal ergens gevestigd verlaten ze hun territorium hun leven lang niet meer zonder hele goede redenen. Haviken maken een groot nest van takken hoog in een (naald)boom, welke meerdere jaren wordt bewoond en meegaat en veelal pas vervangen wordt als een boomtop onder de takkenlast in een storm bezwijkt. Het foerageergebied, is honderden hectaren groot. Haviken komen dus niet in grote dichtheden voor. Havik jaagt in de omgeving van het nest en in open landschap.

Een Buizerd neemt genoegen met vrijwel elk landschapstype, vooropgesteld dat enkele bomen aanwezig zijn om in te roesten en te nestelen. Afhankelijk van het voedselaanbod is de grootte van het territorium van Buizerd één tot meerdere vierkante kilometers. De gebieden waarin Buizerds jagen zijn groter, maar kunnen elkaar overlappen.

Voor zowel Havik als Buizerd geldt dat de horsten behouden blijven. Afhankelijk van de definitieve inrichtingsplannen voor locatie 1, het daarmee gemoeide ruimtebeslag en de wijze van het toekomstige gebruik, hebben deze plannen mogelijk negatieve effecten (kwaliteitsverlies) op het gebruik en daarmee het functioneren van de nestlocaties van Havik en Buizerd. Het betreft dan met name de mogelijke toename van verstoring door mensen (gebruik van het bosgebied voor scouting) binnen een straal van circa 100 meter rond de nestlocaties (Krijgsveld *et al.* 2008).

Voor beide soorten geldt dat geen onmisbaar foerageergebied verloren gaat. In de omgeving zijn voldoende alternatieve foerageergebieden voorhanden. De functionaliteit van het leefgebied kan zodoende alleen in gevaar komen door verstoring van de nestlocaties buiten de begrenzing van locatie 1.

Algemene broedvogels

Op de locatie en in de directe omgeving zijn eveneens meer algemeen voorkomende broedvogels van agrarisch gebied en bos en struweel zoals Geelgors, Grasmus, Gele kwikstaart, Boompieper, Zwarte specht, Fitis, Vink, Houtduif, Tjiftjaf en Winterkoning broedindicierend aangetroffen en te verwachten.

Als gevolg van de beoogde plannen verdwijnt broedgelegenheid van broedvogels van agrarisch gebied. Broedgelegenheid van broedvogels van bos en struweel verdwijnt ter plaatse van locatie 1 alleen op heischrale percelen en aan de randen van de overige percelen. In het kader van de Flora- en faunawet dient verstoring van broedvogels tijdens het broedseizoen te worden voorkomen. De broedperiode verschilt echter per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Een soort als Houtduif kan echter tot half november broedend aangetroffen worden.

Overige soorten

Verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van zwaar beschermde soorten uit de overige soortgroepen (vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden) zijn niet aangetroffen of te verwachten. Mogelijk komt wel een enkele overwinterende laag beschermde amfibie voor in het gebied en wordt het gebied gebruikt als (niet onmisbaar en te behouden) foerageergebied door vleermuizen. Verder is buiten de begrenzing van locatie 1, in het zuidelijk gelegen bosgebied (zie bijlage 4), een in gebruik zijnde nest van een laag beschermde (Ff-wet tabel 1) Kale/Behaarde rode bosmier aangetroffen. Voor laag beschermde soorten geldt echter een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet en is het nemen van vervolgstappen niet nodig.

3.1.2 NATUURBESCHERMINGSWET

Het meest nabij gelegen natuurgebied beschermd onder de Natuurbeschermingswet is Natura 2000-gebied Drouwenerzand, gelegen op een afstand van circa 800 meter van locatie 1. Voor het Drouwenerzand zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor zes habitattypen.

Gezien de aard, frequentie en omvang van de beoogde ontwikkelingen en de afstand tot het Drouwenerzand zijn geen negatieve effecten vanaf het scoutingterrein (en directe omgeving) te verwachten op instandhoudingsdoelen van dit gebied. De habitattypen in het Drouwenerzand, bijvoorbeeld korstmosvegetaties in zandverstuivingen, zijn echter wel gevoelig voor (overmatige) betreding. Ingeschat wordt dat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van habitattypen door (overmatige) betreding op voorhand kunnen worden uitgesloten, omdat:

1. de scoutingactiviteiten hoofdzakelijk plaatsvinden op het terrein zelf en in de directe omgeving ervan en daarmee niet binnen een Natura 2000-gebied;
2. bij scoutingactiviteiten buiten het terrein in principe altijd de bestaande recreatieve voorzieningen (wandelpaden, fietspaden) in het gebied gebruikt worden en;
3. in alle andere gevallen afstemming plaatsvindt met de terreinbeheerder.

Aangezien de scoutingactiviteiten gedurende een aantal korte perioden (in bijvoorbeeld weekenden of vakanties) per jaar plaatsvinden en er dus geen permanente emissiebronnen zijn op het terrein, wordt de verzurende en vermetende emissie (NOx) verwaarloosbaar geacht.

Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet is in deze situatie dan ook niet nodig.

3.1.3 SAMENVATTING CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN

Flora- en faunawet

Op locatie 1 zijn enkele Rode Lijst plantensoorten en broedvogels aanwezig. Daarnaast zijn in de directe omgeving nestlocaties/verblijfplaatsen aanwezig van de zwaar beschermde Buizerd, Havik en Das.

In deze situatie is het voor flora niet nodig verplicht vervolgstappen te nemen in het kader van de Flora- en faunawet. Voor de Das, Buizerd en Havik is dit mogelijk wel nodig. Wanneer de plannen voor locatie 1 meer concreet zijn is het van belang te beoordelen/onderzoeken of deze negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen van Das, Havik en Buizerd. Indien daarvan sprake is en de plannen kunnen niet gewijzigd worden, dan is het nemen vervolgstappen (zoals het aanvragen van een ontheffing en het nemen van mitigerende maatregelen) nodig.

Ten aanzien van broedvogels dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen: verstoring tijdens deze periode dient te worden voorkomen.

Natuurbeschermingswet

Gezien de aard, frequentie en omvang van de boogde ontwikkelingen en de afstand tot Natura 2000-gebied Drouwenerzand zijn geen negatieve effecten vanaf het scoutingterrein (en directe omgeving) te verwachten op instandhoudingsdoelen van dit gebied. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet is dan ook niet aan de orde.

3.2 LOCATIE 2 - AFWERKING ZANDWINNING

De afwerking van de zandwinning past in het huidige bestemmingsplan. De afwerking betreft het afbouwen van de zandwinwerkzaamheden en het herinrichten van (delen van de) zandwinplas. Hoewel de exacte inrichting nog niet bekend is zal deze naar verwachting bestaan uit onder andere het realiseren van natuurvriendelijke oevers en een aantal drijvende eilanden met natuurvriendelijke inrichting. Daarnaast wordt aan de noordoostkant van de plas ruimte gereserveerd voor een zwemdeel met afgesloten arm.

In de huidige situatie heeft de plas steile oevers (zie figuur 3.2) en is dit verboden terrein voor recreanten. De zandwinplas is dan ook uitgerasterd.

Figuur 3.2 Oostelijke zijde zandwinplas.

De door de gemeente Aa & Hunze aangeleverde onderzoek voor deze locatie betreft de 'Milieueffectrapportage Gasselternveld' (Van Straten *et al.* 2003). Deze MER gaat hoofdzakelijk in op de uitbreiding van de huidige zandwinplas en niet zozeer op de herinrichting van de huidige zandwinplas. Deze MER levert dan ook geen informatie om de voorgenomen afwerking van de zandwinning te beoordelen in het kader van natuurbescherming.

Voor een goede beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet is het dan ook nodig vervolgonderzoek (waaronder veldonderzoek) uit te voeren.

Gezien de lokale aard van de boogde ontwikkelingen en de afstand tot omringende Natura 2000-gebieden (minimaal 1,8 km) zijn geen negatieve effecten op instandhoudingsdoelen van deze gebieden te verwachten en is nemen van vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet niet aan de orde.

3.3 LOCATIE 3 - MOTEL

In de huidige situatie bestaat locatie 3 uit een woning, een voormalig motel inclusief woning, meerdere (deels gesloopte) vakantiewoningen, enkele vijverpartijen, bosgebied en botanische percelen (figuur 3.3 en 3.4). Het terrein met de voormalige vakantiewoningen wordt momenteel gebruikt voor paintball en politiehondentraining. De plannen voor deze locatie zijn nog niet concreet. Op basis van het schetsontwerp wordt uitgegaan van sloop van de huidige bebouwing, kap van een deel van het bosgebied en nieuwe vormgeving van het oppervlaktewater. Verder lijkt een deel van de botanische percelen behouden te blijven en komt er een nieuw motel en nieuwe vakantiewoningen.

Figuur 3.3 Voormalige vakantiewoning.

Figuur 3.4 Oostelijke vijver.

3.3.1 FLORA- EN FAUNAWET

Flora

Op locatie 3 bevindt zich een groot aantal groeiplaatsen van beschermde en Rode Lijst plantensoorten. Naar verwachting betreffen het verplaatste soorten die ter plaatse niet spontaan tot bloei zouden zijn gekomen (Van Mourik 2003). Het grote aantal exemplaren is te wijten aan vermeerdering van de soorten door de jaren heen.

Op de inventarisatiekaart in bijlage 5 is het voorkomen van de plantensoorten ruimtelijk weergegeven. Gezien de grote aantallen aangetroffen exemplaren, betreft het gros van de stippen veelal (veel) meer dan 1 exemplaar.

Onderstaand volgt een opsomming van de aangetroffen plantensoorten (gegroepeerd per beschermingsstatus in de Flora- en faunawet en/of status op de Rode Lijst):

- Stengelloze sleutelbloem en Valkruid (Ff-wet tabel 2 en RL bedreigd);
- Gevlekte orchis, Brede orchis, Parnassia en Spaanse ruiter (Ff-wet tabel 2 en RL kwetsbaar);
- Klokjesgentiaan (Ff-wet tabel 2 en RL gevoelig);
- Rietorchis (Ff-wet tabel 2);
- Grasklokje, Kleine maagdenpalm en Brede wespenorchis (Ff-wet tabel 1);
- Roggelelie (RL ernstig bedreigd);
- Grote tijm en Moerashertshooi (RL kwetsbaar);
- Kamgras, Bruine snavelbies, Blauwe knoop, Hondsviooltje, Korenbloem en Dwergviltkruid (RL gevoelig).

Zoals reeds aangegeven gaat het hier om planten die van origine niet voorkomen of spontaan tot bloei zouden zijn gekomen op de locatie. Planten die voorkomen op een plaats waar ze aantoonbaar of naar alle waarschijnlijkheid alleen als gevolg van menselijke activiteiten terecht zijn gekomen zijn niet beschermd middels de Flora- en faunawet. Ook de nakomelingen van planten die in het verleden door

de mens zijn geïntroduceerd, behoren niet tot van nature voorkomende soorten en zijn zodoende ook niet beschermd (Van Heusden en Vreugdenhil 2008). Het verplicht nemen van vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet is niet noodzakelijk in deze situatie.

Grondgebonden zoogdieren

Eekhoorn

Op locatie 3 zijn meerdere nesten van de middelhoog beschermde Eekhoorn (Ff-wet tabel 2) aangetroffen (zie de kaart in bijlage 6 voor de locaties). Daarnaast zijn verspreid over het terrein veel vraatsporen van Eekhoorn aangetroffen. Naar verwachting maakt een groot deel van locatie 3 onderdeel uit van het territorium van Eekhoorn en dan met name het bosrijke deel (zie ook kader 3.3).

Kader 3.3 Eekhoorn

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos. De afmetingen van het leefgebied van Eekhoorn variëren sterk; groottes van 2 tot 50 hectare zijn bekend. In een territorium gebruiken Eekhoorns vaak één hoofdnest met daarnaast enkele reservenesten die afwisselend gebruikt worden. In totaal gaat het vaak om 4 à 7 stuks (Lange *et al.* 2003).

Op basis van het schetsontwerp voor deze locatie lijkt een aantal nestlocaties van Eekhoorn te moeten wijken voor de plannen. De overige nestlocaties komen versnipperd te liggen. Daarnaast is sprake van achteruitgang van het leefgebied van Eekhoorn door het deels kappen van het bos (afname oppervlakte). Voor verstoring door menselijk gebruik (vakantie/recreatie) is Eekhoorn weinig gevoelig.

Om negatieve effecten op Eekhoorn zoveel mogelijk te voorkomen wordt geadviseerd de nestlocaties zoveel mogelijk in te passen. Is dit niet mogelijk en dienen nestbomen te worden verwijderd dan is het nemen van vervolgstappen nodig. Voor het beschadigen, vernietigen of verwijderen van nestplaatsen van fauna uit tabel 2 geldt een vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet, mits gewerkt wordt volgens de randvoorwaarden uit een goedgekeurde Gedragscode die op deze situatie van toepassing is (zoals de Gedragscode voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (Borst & Sprong 2010)). De belangrijkste randvoorwaarde bij uitvoering van de werkzaamheden is het verwijderen van de bomen met nesten in de periode half september- begin december.

Overige grondgebonden zoogdieren

Verblijfplaatsen van andere zwaar beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn niet aangetroffen op de locatie en binnen de invloedssfeer van de plannen. De aanwezigheid van een incidenteel foeragerende of zwervende Steenmarter (Ff-wet tabel 2) of Boomarter (Ff-wet tabel 3 en RL kwetsbaar) kan echter niet worden uitgesloten. Het voorkomen van beide soorten is namelijk bekend uit de (wijde) omgeving van locatie 3. Locatie 3 maakt geen onderdeel uit van essentieel leefgebied voor deze soorten. Als gevolg van de voorgenomen plannen zijn dan ook geen negatieve effecten te verwachten op (het leefgebied van) Steenmarter of Boomarter.

Wel zijn verblijfplaatsen van enkele laag beschermde (Ff-wet tabel 1) grondgebonden zoogdieren als Rosse woelmuis, Bosmuis en Bosspitsmuis (spec.), Haas, Egel, Konijn en Wezel aangetroffen of te verwachten. Voor laag beschermde soorten geldt echter een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet en is het nemen van vervolgstappen niet nodig.

Vleermuizen

De bebouwing herbergt ruimten (onder anderen onder boeiboorden, daklijsten, in spouwmuur -via open stootvoegen bereikbaar- en kelders) die geschikt zijn voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Om na te gaan of daadwerkelijk verblijfplaatsen (kraam-, zomer- en paarverblijven) aanwezig zijn is in de actieve periode van vleermuizen nachtelijke onderzoek uitgevoerd in opdracht van de initiatiefnemer van de locatie. De resultaten van dit onderzoek zijn in een afzonderlijke notitie beschreven (Lindenholz

2013). Samengevat zijn twee, maar vermoedelijk drie paarverblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis aanwezig en één zomerverblijfplaats van Gewone grootoorvleermuis. Tijdens het veldonderzoek is contact geweest met de huidige bewoner van het motel. Deze meldde dat hij in de kelder van het motel Gewone grootoorvleermuizen heeft gezien toen hij het motel betrok (enkele jaren geleden). In de jaren daarna heeft hij ze niet meer waargenomen. Naast de kelder onder het motel blijkt uit het veldonderzoek dat ook onder de vakantiewoningen kelders aanwezig zijn die geschikt zijn als winterverblijf voor vleermuizen. In de notitie is dan ook het advies opgenomen in de winter een dagbezoek uit te voeren om na te gaan of de kelders daadwerkelijk door vleermuizen als winterverblijf worden gebruikt.

Broedvogels

Buizerd

Op de locatie is een in gebruik zijnde horst van Buizerd aangetroffen (zie bijlage 6 voor de locatie). Verder vormt de locatie en de ruime omgeving eromheen foeragegebied voor de soort. Op basis van het huidige schetsontwerp zal deze nestlocatie ofwel worden verwijderd ofwel ongeschikt worden als gevolg van de verandering in activiteit van de locatie. In beide gevallen is sprake van een overtreding van de Flora- en faunawet en is het nemen van vervolgstappen (aanvragen ontheffing, nemen van mitigerende maatregelen) nodig.

Algemene broedvogels

Op de locatie zijn eveneens meer algemeen voorkomende broedvogels van bebouwing, bos en struweel en agrarisch gebied zoals Boompieper, Merel, Zanglijster, Grote bonte specht, Vink, Houtduif, Tjiftjaf, Goudhaan, Heggenmus, Appelvink, Geelgors, Grasmus, Witte kwikstaart broedindicerend aangetroffen en te verwachten.

Als gevolg van de beoogde plannen verdwijnt broedgelegenheid van broedvogels. In het kader van de Flora- en faunawet dient verstoring van broedvogels tijdens het broedseizoen te worden voorkomen. De broedperiode verschilt echter per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Een soort als Houtduif kan echter tot half november broedend aangetroffen worden.

Reptielen

Levenbarende hagedis

Tijdens het veldonderzoek meldden beide bewoners (Bosweg 2 en 4) dat zij wel eens exemplaren van de Levenbarende hagedis zien zonnen op het terrein. De bewoner van Bosweg 2 gaf aan dat hij deze soort heeft uitgezet op het terrein. Levenbarende hagedis is een middelhoog beschermde (Ff-wet tabel 2 en RL gevoelig) reptiel met diverse habitatkeuze, maar is vooral een bewoner van heidegebieden, hoogvenen en open bossen. Op locatie 3 is dergelijk habitat niet aangetroffen en ontbreekt optimaal leefgebied voor de soort. Verwacht wordt dat het op beide erven gaat om een kleine uitzette populatie Levenbarende hagedissen. Dergelijke exemplaren zijn niet beschermd onder de Flora- en faunawet. Beschermde soorten zijn pas 'echt' beschermd als ze van nature op een locatie voorkomen. Zo moet het aannemelijk zijn dat de mens geen actieve rol heeft gespeeld in de vestiging van de soort. Dieren die aannemelijk door mensen zijn geïntroduceerd, en de nakomelingen van deze dieren, behoren niet tot van nature voorkomende soorten en zijn zodoende niet beschermd (Van Heusden en Vreugdenhil 2008).

Overige reptielen

Andere reptielen zijn niet aangetroffen en wegens het ontbreken van geschikt biotoop ook niet te verwachten op locatie 3. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet is hier voor reptielen niet nodig.

Amfibieën

Alpenwatersalamander

In de vijver gelegen op het erf van Bosweg 2 is één larve van de middelhoog beschermde (Ff-wet tabel 2) Alpenwatersalamander aangetroffen (zie bijlage 6). In deze vijver en de zuidoostelijke vijver op het erf van Bosweg 4 (welke vanwege de mate van begroeiing niet bemonsterd kon worden) is voortplanting van de soort te verwachten. De overige waterpartijen op de locatie zijn niet geschikt voor Alpenwatersalamander. Overwinteringsbiotoop is aanwezig onder opgeslagen materialen op beide erven en in de bosgebieden.

Ook van deze soort wordt er vanuit gegaan dat deze is uitgezet en niet van nature voorkomt op deze locatie (bewoner van Bosweg 4 meldde dat het om een uitgezet exemplaar zou gaan). Zoals onder het kopje 'Levendbarende hagedis' (pagina 12) reeds is beschreven, zijn dergelijk individuen niet beschermd onder de Flora- en faunawet en is het nemen van vervolgstappen niet nodig.

Overige amfibieën

Andere zwaar beschermde amfibieën zijn niet aangetroffen en worden op basis van het ontbreken van geschikt biotoop ook niet verwacht. Wel zijn in het oppervlaktewater (en dan hoofdzakelijk in de vijvers) larven van de laag beschermde (Ff-wet tabel 1) amfibieën Kleine watersalamander, Bruine kikker en Gewone pad aangetroffen, wat duidt op voortplanting van deze soorten. Overwinteringsbiotoop is aanwezig onder opgeslagen materialen op beide erven en in de bosgebieden. Bij de werkzaamheden gaan exemplaren en verblijfplaatsen van genoemde laag beschermde amfibieën verloren. Het nemen van vervolgstappen voor deze soorten is echter niet juridisch verplicht, omdat voor laag beschermde soorten een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet geldt.

Overige soorten

Verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van zwaar beschermde soorten uit de overige soortgroepen (vissen en ongewervelden) zijn niet aangetroffen of te verwachten. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet is voor deze soortgroepen dan ook niet nodig.

3.3.2 NATUURBESCHERMINGSWET

Het meest nabij gelegen natuurgebied beschermd onder de Natuurbeschermingswet is Natura 2000-gebied Drouwenerzand, gelegen op een afstand van ruim 1,4 kilometer van locatie 3. Voor het Drouwenerzand zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor zes habitattypen.

Gezien de aard en omvang van de beoogde ontwikkelingen en de tussenliggende afstand zijn geen directe negatieve effecten te verwachten op instandhoudingsdoelen van het genoemde en andere natuurgebieden die zijn beschermd onder de Natuurbeschermingswet. Mogelijk vindt na ingebruikname van het terrein wel een toename van recreatieve uitloop plaats naar de omgeving, bijvoorbeeld het Drouwenerzand. Aangezien recreanten verondersteld worden gebruik te maken van de bestaande recreatieve structuur in het gebied, wordt verwacht dat als gevolg van een geringe toename van recreatie geen aantasting plaatsvindt van de instandhoudingsdoelen van het genoemde en andere Natura 2000-gebieden.

Door de realisatie van een motel en vakantiewoningen neemt emissie van de verbrandingsgassen toe. Bovendien neemt het aantal verkeersbewegingen van en naar de locatie indirect ook toe in vergelijking met de huidige situatie. De depositie van verbrandingsemissies en (NOx- of

stikstofdepositie) werkend verzurend en vermestend op gevoelige vegetaties. Het effect speelt vooral lokaal, waardoor effecten in voorliggende situatie onwaarschijnlijk zijn. Ter vergelijking, de invloedssfeer van de verkeersemisies van een woonwijk van 68 woningen reikt tot een paar honderd meter van het plangebied (De Vries 2013). De Raad van State eist echter – ook bij kleine initiatieven² – steeds vaker een kwantitatieve onderbouwing van onderwerp stikstofdepositie. Geadviseerd wordt om het aspect stikstofdepositie (motel, vakantiewoningen en verkeer) nader te onderbouwen met bijvoorbeeld een depositieonderzoek.

3.3.3 SAMENVATTING CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN

Flora- en faunawet

Op locatie 3 zijn veel beschermde en Rode Lijst plantensoorten aanwezig en zijn de zwaar beschermde Eekhoorn, Buizerd, Alpenwatersalamander en Levendbarende hagedis aangetroffen. Daarnaast zijn algemeen voorkomende broedvogels aanwezig.

In deze situatie is het voor flora, Alpenwatersalamander en Levendbarende hagedis niet nodig verplicht vervolgstappen te nemen in het kader van de Flora- en faunawet. Voor de Eekhoorn en Buizerd is naar verwachting wel nodig. Wanneer de plannen voor locatie 3 meer concreet zijn is het van belang te beoordelen/onderzoeken of deze negatieve effecten hebben op de aanwezige verblijfplaatsen van Eekhoorn en Buizerd. Indien daarvan sprake is en de plannen kunnen niet gewijzigd worden, dan is het nemen vervolgstappen (zoals het aanvragen van een ontheffing en het nemen van mitigerende maatregelen) nodig.

Ten aanzien van broedvogels dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen: verstoring tijdens deze periode dient te worden voorkomen.

Natuurbeschermingswet

Verwacht wordt dat er geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de omringende Natura 2000-gebieden zullen optreden. Om dit met zekerheid te kunnen aantonen dient de NOx-emissies van het verkeer, het motel en de vakantiewoningen nader gekwantificeerd te worden middels een stikstofdepositieonderzoek.

² Zaaknummer 201302265/1, woensdag 28 augustus 2013

3.4 LOCATIE 4 – UITBREIDING PARK DE KREMMER

Park de Kremmer is een bestaand bungalowpark. Het park is voornemens aan de zuidzijde uit te bereiden (langs een bestaande groenstructuur, zie figuur 3.5) en een nieuwe toegangsweg te realiseren. Hierdoor verdwijnt gedeeltelijk landbouwgrond en dienen enkele bomen ter hoogte van de Bosweg te worden gekapt.

Figuur 3.5 Locatie 4 vanuit noordoost richting zuidwest langs de bosrand.

3.4.1 FLORA- EN FAUNAWET

Vleermuizen

In de te kappen bomen zijn geen ruimten aangetroffen die voor vleermuizen kunnen fungeren als verblijfplaats. De opgaande groenstructuur wordt mogelijk als vliegroute en/ of foerageergebied gebruikt door diverse vleermuissoorten als Gewone dwergvleermuis en Gewone grootoorvleermuis. Naast het handhaven van de bestaande structuur, wordt ter plaatse van de uitbreiding een nieuwe opgaande groenstructuur aangelegd. Deze kan ook gaan fungeren als onderdeel van een vliegroute en als foerageergebied. Van negatieve effecten op het leefgebied van vleermuizen is dan ook geen sprake.

Grondgebonden zoogdieren

Verblijfplaatsen van zwaar beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn niet aangetroffen op de locatie en binnen de invloedsfeer van de plannen. De aanwezigheid van een incidenteel foeragerend of zwervend Wild zwijn (Ff-wet tabel 2) kan echter niet worden uitgesloten. Locatie 4 maakt geen onderdeel uit van essentieel leefgebied voor deze soort. Het nemen van vervolgstappen voor deze soort zijn zodoende niet aan de orde. Wel zijn verblijfplaatsen van enkele laag beschermde (Ff-wet tabel 1) grondgebonden zoogdieren als Mol, Veldmuis en Bosmuis aangetroffen of te verwachten. Negatieve effecten op deze en eventuele andere grondgebonden zoogdieren zijn niet te verwachten. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie voor grondgebonden zoogdieren niet nodig.

Broedvogels

Op de locatie en in de directe omgeving ervan zijn geen jaarrond beschermde broedvogelnesten aangetroffen of te verwachten. Mogelijk maakt de locatie wel onderdeel uit van foerageergebied van bijvoorbeeld Buizerd of Havik, die in de omgeving broeden. Na uitvoering van de beoogde plannen en ingebruikname van het terrein wordt de locatie voor deze soorten (grotendeels) ongeschikt als foerageergebied. In de directe omgeving blijft echter ruim voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het nemen van vervolgstappen voor deze en andere broedvogels met een jaarrond beschermd nest zijn niet noodzakelijk.

Op de locatie en in de directe omgeving zijn wel diverse broedvogels van agrarisch gebied en bos en struweel zoals Geelgors, Grasmus, Fitis, Vink, Houtduif, Tjiftjaf, Boompieper, Koolmees en Winterkoning broedindicierend aangetroffen en te verwachten.

Als gevolg van de beoogde plannen verdwijnt een gedeelte van de broedgelegenheid van broedvogels van agrarisch gebied. Broedgelegenheid van broedvogels van bos en struweel verdwijnt ter plaatse van locatie 4 niet (er komt juist extra bij). In het kader van de Flora- en faunawet dient verstoring van broedvogels tijdens het broedseizoen te worden voorkomen. De broedperiode verschilt echter per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Een soort als Houtduif kan echter tot half november broedend aangetroffen worden. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige geschikte broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden.

Overige soorten

Verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van zwaar beschermde soorten uit de overige soortgroepen (flora, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden) zijn niet aangetroffen of te verwachten. Mogelijk komt wel een enkele overwinterende laag beschermde amfibie voor in het gebied. Voor laag beschermde soorten geldt echter een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet en is het nemen van vervolgstappen niet nodig.

3.4.2 NATUURBESCHERMINGSWET

Het meest nabij gelegen natuurgebied beschermd onder de Natuurbeschermingswet is Natura 2000-gebied Drouwenerzand, gelegen op een afstand van circa 2 kilometer van locatie 4. Voor het Drouwenerzand zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor zes habitattypen.

Voor de effectinventarisatie en –beoordeling wordt verwezen naar paragraaf 3.3.2. Verwacht wordt dat er geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de omringende Natura 2000-gebieden zullen optreden. Om dit met zekerheid te kunnen aantonen dient de NOx-emissies van het verkeer en de vakantiewoningen nader gekwantificeerd te worden middels een stikstofdepositieonderzoek.

3.4.3 SAMENVATTING CONCLUSIE EN VERVOLGSTAPPEN

Flora- en faunawet

Er dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels: verstoring tijdens deze periode dient te worden voorkomen. Voor de overige soortgroepen is het in deze situatie vanuit de Flora- en faunawet niet nodig vervolgstappen te nemen.

Natuurbeschermingswet

Verwacht wordt dat er geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de omringende Natura 2000-gebieden zullen optreden. Om dit met zekerheid te kunnen aantonen dient de NOx-emissies van het verkeer, het motel en de vakantiewoningen nader gekwantificeerd te worden middels een stikstofdepositieonderzoek.

3.5 LOCATIE 6 – PARKEREN IN HET BOS

De betreffende locatie is reeds enkele jaren in gebruik als parkeerplaats en past binnen het huidige bestemmingsplan. In de toekomst wordt de parkeerplaats mogelijk uitgebreid, maar dat wordt niet in het nieuwe bestemmingsplan vastgelegd. De locatie bestaat uit een gemengd bos met verharde wegen en onverharde parkeerplaatsen.

3.5.1 FLORA- EN FAUNAWET

Grondgebonden zoogdieren

Verblijfplaatsen van zwaar beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn niet aangetroffen op de locatie en binnen de invloedssfeer van de plannen. De aanwezigheid van een foeragerende of zwervende Das (Ff-wet tabel 3), Boomarter (Ff-wet tabel 3 en RL kwetsbaar) of Wild zwijn (Ff-wet tabel 2) kan echter niet worden uitgesloten. Deze soorten komen voor bosgebieden in de (wijde) omgeving van locatie 6 of worden incidenteel waargenomen in het Gasselterveld. Locatie 6 maakt geen onderdeel uit van essentieel leefgebied voor deze soorten. Verder zijn verblijfplaatsen van enkele laag beschermde (Ff-wet tabel 1) grondgebonden zoogdieren als Rosse woelmuis, Bosmuis en Bosspitsmuis (spec.) aangetroffen of te verwachten. Omdat geen werkzaamheden plaatsvinden op deze locatie, zijn negatieve effecten op genoemde en eventuele andere grondgebonden zoogdieren zijn niet te verwachten. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie voor grondgebonden zoogdieren niet aan de orde.

Broedvogels

Op de locatie zijn geen jaarrond beschermde broedvogelnesten aangetroffen. Mogelijk maakt de locatie wel beperkt (gezien de aanwezige verstoring van auto's en mensen) onderdeel uit van foerageergebied van bijvoorbeeld Buizerd of Havik. Omdat geen werkzaamheden plaatsvinden op deze locatie, is geen sprake van negatieve effecten op deze en andere broedvogels met een jaarrond beschermd nest.

Op de locatie en in de directe omgeving zijn wel diverse broedvogels van bos en struweel zoals Zwarte mees, Vink, Houtduif, Boompieper, Boomkruiper, Zanglijster, Vuurgoudhaan en Winterkoning broedindicierend aangetroffen en te verwachten.

Op deze locatie worden geen werkzaamheden uitgevoerd en vindt geen wijziging van gebruik plaats. Zodoende is geen sprake van het verwijderen van broedgelegenheid. Broedvogels zullen nu al op enige afstand van de parkeerplaats broeden of zijn inmiddels gewend aan het recreatieve gebruik van de locatie. Van verstoring van broedvogels tijdens het broedseizoen zal in deze situatie dan ook geen sprake zijn.

Overige soorten

Verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van zwaar beschermde soorten uit de overige soortgroepen (flora, vleermuizen, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden) zijn niet aangetroffen of te verwachten. Mogelijk komt wel een enkele overwinterende laag beschermde amfibie voor in het gebied. Daarnaast zijn op de locatie een oud en een in gebruik zijnd nest van een laag beschermde (Ff-wet tabel 1) Kale/Behaarde rode bosmier aangetroffen (zie bijlage 7). Voor laag beschermde soorten geldt tevens een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen niet aan de orde is.

3.5.2 NATUURBESCHERMINGSWET

Locatie 6 ligt tussen twee Natura 2000-gebieden in, Drentsche Aa-gebied en Drouwenerzand, beide op een afstand van respectievelijk 2,2 tot 2,5 kilometer. Voor het Drentsche Aa-gebied zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor 17 habitattypen, vijf habitatsoorten en drie broedvogelsoorten en voor het Drouwenerzand voor zes habitattypen.

Omdat de verkeersstroom er niet wijzigt ten opzichte van de huidige situatie, gezien de (lokale) aard van het gebruik en de afstand tot de Natura 2000-gebieden, zijn geen negatieve effecten te verwachten op instandhoudingsdoelen van de genoemde en andere natuurgebieden die zijn beschermd onder de Natuurbeschermingswet. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet is in deze situatie dan ook niet nodig.

3.5.3 SAMENVATTING CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN

Op locatie 6 worden geen werkzaamheden uitgevoerd en vindt geen wijziging van gebruik plaats. Zodoende is het nemen van vervolgstappen in deze situatie niet nodig voor zowel de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet.

In de toekomst wordt de bestaande parkeerplaats mogelijk uitgebreid. Indien hiervan sprake is, dient te zijner tijd actualiserend ecologisch onderzoek te worden uitgevoerd.

3.6 LOCATIE 8 – PARKEREN BUITEN HET BOS

Locatie 9 bestaat in de huidige situatie uit een agrarisch perceel met voederbiet (zie figuur 3.6). Op de locatie is een parkeerplaats beoogd. Niet bekend is voor welk aantal voertuigen en op welke wijze de aanleg wordt uitgevoerd.

Figuur 3.6 Het perceel met voederbiet (rechts van de weg), locatie 8.

3.6.1 FLORA- EN FAUNAWET

Grondgebonden zoogdieren

Verblijfplaatsen van zwaar beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn niet aangetroffen op de locatie en binnen de invloedsfeer van de plannen. De aanwezigheid van een incidenteel foeragerende of zwervende Das (Ff-wet tabel 3) of Wild zwijn (Ff-wet tabel 2) kan echter niet worden uitgesloten. De locatie maakt geen onderdeel uit van essentieel leefgebied voor deze soorten. Als gevolg van de voorgenomen plannen zijn dan ook geen negatieve effecten te verwachten op (het leefgebied van) Das of Wild zwijn. Het nemen van vervolgstappen voor deze soorten is zodoende niet aan de orde.

Wel zijn verblijfplaatsen van enkele laag beschermde (Ff-wet tabel 1) grondgebonden zoogdieren als Mol, Veldmuis en Bosmuis aangetroffen of te verwachten. Negatieve effecten op deze en eventuele andere grondgebonden zoogdieren zijn niet te verwachten. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie voor grondgebonden zoogdieren niet nodig.

Broedvogels

Op de locatie en in de directe omgeving ervan zijn geen jaar rond beschermde broedvogelnesten aangetroffen of te verwachten. Mogelijk maakt de locatie, en dan met name de ruigere randen, wel onderdeel uit van foerageergebied van bijvoorbeeld Buizerd of Havik. Na uitvoering van de beoogde plannen blijft het gebied voor deze soorten (deels) geschikt als foerageergebied. Daarnaast is en blijft in de omgeving voldoende foerageergebied voorhanden. Negatieve effecten op deze en andere

broedvogels met een jaarrond beschermd nest zijn dan ook niet te verwachten als gevolg van de beoogde werkzaamheden.

Op de locatie en in de directe omgeving zijn wel diverse broedvogels van agrarisch gebied en bos en struweel broedend aangetroffen en te verwachten zoals Scholekster, Gele kwikstaart, Witte kwikstaart, Kievit, Veldleeuwerik, Grasmus, Fitis, Vink, Houtduif, Tjiftjaf, Boompieper, Geelgors, Koolmees en Winterkoning.

Als gevolg van de beoogde plannen verdwijnt een gedeelte van de broedgelegenheid van broedvogels van agrarisch gebied. Broedgelegenheid van broedvogels van bos en struweel verdwijnt ter plaatse van locatie 8 niet. In het kader van de Flora- en faunawet dient verstoring van broedvogels tijdens het broedseizoen te worden voorkomen. De broedperiode verschilt echter per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Een soort als Houtduif kan echter tot half november broedend aangetroffen worden. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige geschikte broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden

Overige soorten

Verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van zwaar beschermde soorten uit de overige soortgroepen (flora, vleermuizen, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden) zijn niet aangetroffen of te verwachten. Wel zijn aan de rand van de locatie twee nesten van de laag beschermde (Ff-wet tabel 1) Kale/Behaarde rode bosmier aangetroffen (zie bijlage 8). Voor laag beschermde soorten geldt echter een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet en is het nemen van vervolgstappen niet nodig. Daarnaast komt mogelijk een enkele overwinterende laag beschermde amfibie voor in het gebied. Voor laag beschermde soorten geldt echter een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet en is het nemen van vervolgstappen niet nodig.

3.6.2 NATUURBESCHERMINGSWET

Het meest nabij gelegen natuurgebied beschermd onder de Natuurbeschermingswet is Natura 2000-gebied Drouwenerzand, gelegen op een afstand van ruim 1,3 kilometer van locatie 8. Voor het Drouwenerzand zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor zes habitattypen.

Gezien de aard en omvang van de beoogde ontwikkelingen en de tussenliggende afstand zijn geen directe negatieve effecten te verwachten op instandhoudingsdoelen van het genoemde en andere natuurgebieden die zijn beschermd onder de Natuurbeschermingswet. Mogelijk vindt na ingebruikname van het terrein wel een toename van recreatieve uitloop plaats naar de omgeving, bijvoorbeeld het Drouwenerzand. Aangezien recreanten verondersteld worden gebruik te maken van de bestaande recreatieve structuur in het gebied, wordt verwacht dat als gevolg van een geringe toename van recreatie geen aantasting plaatsvindt van de instandhoudingsdoelen van het genoemde en andere Natura 2000-gebieden.

Door de realisatie neemt het aantal verkeersbewegingen van en naar de parkeerplaats mogelijk toe, waardoor de verkeersemisies ook toenemen. In paragraaf 3.3.2 wordt geadviseerd om de het aspect stikstofdepositie nader uit te werken in een vervolgoets. Aangezien het motel in de directe omgeving van de parkeerplaats wordt dit advies hier eveneens opgenomen.

3.6.3 SAMENVATTING CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN

Flora- en faunawet

Er dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels: verstoring tijdens deze periode dient te worden voorkomen. Voor de overige soortgroepen is het in deze situatie vanuit de Flora- en faunawet niet nodig om vervolgstappen te nemen.

Natuurbeschermingswet

Verwacht wordt dat er geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de omringende Natura 2000-gebieden zullen optreden. Om dit met zekerheid te kunnen aantonen dient de NOx-emissies van het gebruik van de parkeerplaats nader gekwantificeerd te worden middels een stikstofdepositieonderzoek.

3.7 LOCATIE 9 – BOUW VLINDERBOERDERIJ

De locatie bestaat in de huidige situatie uit een maïsperceel (zie figuur 3.7). Op deze locatie is de bouw van een vlinderboerderij met mede recreatieve doeleinden beoogd. Op het aangrenzende perceel aan de westzijde bevindt zich een botanische weide met door een particulier verplaatste (beschermde) plantensoorten (zie figuur 3.8).

Figuur 3.7 Het maïsperceel op locatie 9.

Figuur 3.8 Deel van de botanische weide.

3.7.1 FLORA- EN FAUNAWET

Flora

Op de locatie zelf bevinden zich geen beschermde plantensoorten. Wel zijn aan de rand van het perceel enkel middelhoog beschermde Gevlekte orchissen (Ff-wet tabel 2 en RL kwetsbaar) aangetroffen (zie bijlage 9). Omdat op het aangrenzende westelijke perceel aangeplante (beschermde) plantensoorten zoals Gevlekte rietorchis, Spaanse ruiter, Rietorchis, Valkruid en Grasklokje bekend (Van Mourik 2003) en aangetroffen zijn is het waarschijnlijk dat deze zich naar de omgeving hebben uitgezaaid.

Planten die voorkomen op een plaats waar ze aantoonbaar of naar alle waarschijnlijkheid alleen als gevolg van menselijke activiteiten terecht zijn gekomen zijn niet beschermd middels de Flora- en faunawet (Van Heusden en Vreugdenhil 2008). Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet is in deze situatie voor flora niet nodig. Daarnaast wordt verwacht dat de (verwilderde) exemplaren van Gevlekte orchis aan de rand van het perceel niet verdwijnen als gevolg van de beoogde plannen.

Grondgebonden zoogdieren

Verblijfplaatsen van zwaar beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn niet aangetroffen op de locatie en binnen de invloedsfeer van de plannen. De aanwezigheid van een incidenteel foeragerende of zwervende Das (Ff-wet tabel 3) of Wild zwijn (Ff-wet tabel 2) kan echter niet worden uitgesloten. Het voorkomen van Das is namelijk bekend uit bosgebieden in de omgeving van locatie 9. Daarnaast wordt Wild zwijn sporadisch aangetroffen in het Gasselterveld. Locatie 9 maakt geen onderdeel uit van essentieel leefgebied voor deze soorten. Het nemen van vervolgstappen voor Das en Wild zwijn is dan ook niet aan de orde.

Wel zijn verblijfplaatsen van enkele laag beschermde (Ff-wet tabel 1) grondgebonden zoogdieren als Mol, Veldmuis en Bosmuis aangetroffen of te verwachten. Negatieve effecten op deze en eventuele andere grondgebonden zoogdieren zijn niet te verwachten. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie voor grondgebonden zoogdieren niet nodig.

Broedvogels

Op de locatie en de directe omgeving zijn geen jaarrond beschermde broedvogelnesten aangetroffen of te verwachten. Mogelijk maakt de locatie wel onderdeel uit van foerageergebied van bijvoorbeeld Buizerd of Havik (als zijnde marginaal geschikt). Na uitvoering van de beoogde plannen blijft het gebied voor deze soorten (deels) beschikbaar als foerageergebied. Daarnaast is en blijft in de directe omgeving ruim voldoende foerageergebied voorhanden. Negatieve effecten op deze en andere broedvogels met een jaarrond beschermd nest zijn dan ook niet te verwachten als gevolg van de beoogde werkzaamheden.

Op de locatie en in de directe omgeving zijn wel diverse meer algemeen voorkomende broedvogels van agrarisch gebied en bos en struweel zoals Scholekster, Gele kwikstaart, Witte kwikstaart, Kievit, Veldleeuwerik, Grasmus, Fitis, Vink, Houtduif, Tjiftjaf, Boompieper, Geelgors, Koolmees en Winterkoning broedindicerend aangetroffen en te verwachten.

Als gevolg van de beoogde plannen verdwijnt een gedeelte van de broedgelegenheid van broedvogels van agrarisch gebied. Broedgelegenheid van broedvogels van bos en struweel verdwijnt ter plaatse van locatie 9 niet. In het kader van de Flora- en faunawet dient verstoring van broedvogels tijdens het broedseizoen te worden voorkomen. De broedperiode verschilt echter per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Een soort als Houtduif kan echter tot half november broedend aangetroffen worden. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige geschikte broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden.

Overige soorten

Verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van zwaar beschermde soorten uit de overige soortgroepen (vleermuizen, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden) zijn niet aangetroffen of te verwachten. Mogelijk komt wel een enkele overwinterende laag beschermde amfibie voor in het gebied en wordt het gebied gebruikt als (niet onmisbaar en te behouden) foerageergebied door vleermuizen. Voor laag beschermde soorten geldt echter een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet en is het nemen van vervolgstappen niet nodig.

3.7.2 NATUURBESCHERMINGSWET

Het meest nabij gelegen natuurgebied beschermd onder de Natuurbeschermingswet is Natura 2000-gebied Drouwenerzand, gelegen op een afstand van circa 1,5 kilometer van locatie 9. Voor het Drouwenerzand zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor zes habitattypen.

Gezien de aard en omvang van de beoogde ontwikkelingen en de tussenliggende afstand, zijn geen negatieve effecten te verwachten op instandhoudingsdoelen van het genoemde en andere natuurgebieden die zijn beschermd onder de Natuurbeschermingswet. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet is in deze situatie dan ook niet nodig. De verkeersaantrekkende werking van dit onderdeel wordt verwaarloosbaar geacht. Indien dit niet het geval is, adviseren wij dit onderdeel ook op te nemen in het depositieonderzoek.

3.7.3 SAMENVATTING CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN

Flora- en faunawet

Er dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels: verstoring tijdens deze periode dient te worden voorkomen. Voor de overige soortgroepen is het in deze situatie vanuit de Flora- en faunawet niet noodzakelijk vervolgstappen te nemen.

Natuurbeschermingswet

Gezien de aard en omvang van de boogde ontwikkelingen en de tussenliggende afstand, zijn geen negatieve effecten te verwachten op instandhoudingsdoelen van het genoemde en andere natuurgebieden die zijn beschermd onder de Natuurbeschermingswet. . De verkeersaantrekkende werking van dit onderdeel wordt verwaarloosbaar geacht. Indien dit niet het geval is, adviseren wij dit onderdeel ook op te nemen in het depositieonderzoek.

3.8 LOCATIE 10 – WILDPARK

Locatie 10 is gelegen ten oosten van de huidige zandwinplas. In de huidige situatie bestaat het gebied hoofdzakelijk uit gemengd bos. Verder ligt er een veentje ('t Hemelrijk) en een droog heischraal grasland in het gebied. Daarnaast doorsnijden enkele oude houtwallen de locatie (figuur 3.9 en 3.10). Van noord naar zuid loopt een geasfalteerde weg met parallel een fietspad. De beoogde plannen voor dit gebied bestaan uit de realisatie van een wildpark. Hierbinnen wordt ruimte gecreëerd voor oppervlaktewater en worden enkele overnachtingsmogelijkheden gerealiseerd. Voor het wildpark zal een groot deel van het aanwezige bos moeten wijken. De schets van d.d. 14 mei 2013 is als vertrekpunt gebruikt bij voorliggende beoordeling. In het 'Hemelrijk' liggen overigens enkele eilandjes. Deze konden niet bereikt worden en zijn zodoende niet onderzocht tijdens het veldonderzoek.

Figuur 3.9 'Het Hemelrijk'.

Figuur 3.10 Zandpad met parallel een houtwal.

3.8.1 FLORA- EN FAUNAWET

Flora

Op enkele plekken binnen locatie 10 zijn beschermde of bedreigde plantensoorten aangetroffen, specifiek gaat het om het veentje 'Hemelrijk', het heischrale perceel en een locatie langs een zandpad.

Rond het 'Hemelrijk' is één middelhoog beschermde plantensoorten aangetroffen, te weten Ronde zonnedaauw (Ff-wet tabel 2 en RL gevoelig). Daarnaast zijn Rode Lijst plantensoorten Kleine veenbes en Eenarig wollegras (beide RL kwetsbaar) en Witte snavelbies (RL gevoelig) aangetroffen. Op het heischrale perceel zijn drie Rode Lijst plantensoorten uit de categorie 'gevoelig' aangetroffen: Stijve ogentroost, Dwergviltkruid en Borstelgras. Verder zijn op een zonbeschenen stuk langs een zandpad meerdere exemplaren van de Rode Lijst plantensoort Bosdroogbloem (RL gevoelig) aangetroffen. Op de kaart in bijlage 10 zijn de vindplaatsen van deze soorten ruimtelijk weergegeven.

Als gevolg van de beoogde plannen worden groeiplaatsen van de genoemde beschermde en Rode Lijst plantensoorten aangetast (zie ook kader 3.4). Voor het beschadigen, vernietigen of verwijderen van groeiplaatsen van Ronde zonnedaauw geldt een vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet, mits gewerkt wordt volgens de randvoorwaarden uit een goedgekeurde Gedragscode die op deze situatie van toepassing is (zoals de Gedragscode voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (Borst & Sprong 2010)). De belangrijkste randvoorwaarde bij uitvoering van de werkzaamheden is dat te verwijderen groeiplaatsen van Ronde zonnedaauw ruim uitgestoken worden en naar een plek met vergelijkbare condities buiten het werkgebied worden verplaatst. Voor de overige genoemde Rode Lijst plantensoorten geldt geen wettelijke bescherming en zijn schadebeperkende maatregelen juridisch gezien niet noodzakelijk.

Kader 3.4 Ooievaars en eutrofiëring

Op de huidige inrichtingschets (d.d. 14 mei 2013) is te zien dat het ter plaatse van het 'Hemelrijk' Ooievaars zijn beoogd. Afhankelijk van het aantal Ooievaars zal door mestuitstoot van deze vogels (op termijn) de vegetatie van het 'Hemelrijk' eutrofiëren. Dit kan leiden tot achteruitgang en uiteindelijk het verdwijnen van de aanwezige karakteristieke hoogveen vegetaties en beschermde plantensoorten. Aanbevolen worden dan ook om de bestaande situatie in en rond het 'Hemelrijk' te handhaven.

Vleermuizen

In het bosgebied zijn zes bomen met een boomholte aangetroffen (zie bijlage 11). Deze holten zijn in potentie geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Er is echter niet onderzocht of hiervan daadwerkelijk sprake is. Mogelijk wordt een aantal van deze bomen (en/of omliggende bomen) gekapt. Als bomen gekapt worden kan dit betekenen dat er verblijfplaatsen en exemplaren van vleermuissoorten verloren gaan. Hiervan kan ook sprake zijn als de boom met holte gespaard blijft en de omliggende bomen gekapt worden. In het laatste geval is namelijk sprake van zodanige verandering van het interne microklimaat in de holte dat deze minder of niet meer geschikt is als verblijfplaats van vleermuizen.

Om negatieve effecten op voorhand te voorkomen wordt voorgesteld om de betreffende bomen en omringende bomen te laten staan. Is dit echter niet mogelijk dan dient (een jaar voorafgaand aan de kap) aanvullend onderzoek te worden uitgevoerd naar de functie van de boomholten voor vleermuizen. Als uit onderzoek met een boomcamera blijkt dat de bomen daadwerkelijk geschikt zijn als verblijfplaats is nachtelijk onderzoek met een batdetector noodzakelijk. Volgens het vleermuisprotocol geldt dat er vier bezoeken noodzakelijk zijn in de periode 1 juli- 15 september.

Grondgebonden zoogdierenDas

In het oostelijk deel van het gebied is in een houtwal een incidenteel gebruikte burcht van de zwaar beschermde Das (Ff-wet tabel 3) bekend (zie bijlage 11). Deze wordt hoogstwaarschijnlijk gebruikt door Dassen afkomstig van de nabijgelegen kraamburcht (zie bijlage 11).

In het gebied zelf zijn geen verder geen sporen (dassenputjes, vraatsporen et cetera) aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van de soort. Naar verwachting vormt locatie 10 geen belangrijk onderdeel van het leefgebied van Das. Geschikt foerageergebied voor de soort is hoofdzakelijk aanwezig op de ten oosten gelegen agrarische percelen. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet is op basis van de huidige plannen en de bestaande gegevens niet aan de orde. Op termijn kan hiervan wel sprake zijn, bijvoorbeeld als de plannen wijzigen. Wel wordt aanbevolen de incidenteel gebruikte burcht in te passen en bereikbaar te houden voor Das.

Eekhoorn

Van de middelhoog beschermde Eekhoorn (Ff-wet tabel 2) zijn weinig waarnemingen bekend in het gebied (waarneming.nl en zoogdieratlas.nl). Tijdens het veldonderzoek zijn van de soort geen nesten aangetroffen. Wel zijn twee vraatplekken aangetroffen; één in het gebied en één net buiten de begrenzing van het gebied (zie bijlage 11). Mogelijk gaat het hier om exemplaren afkomstig van bosdelen waar geen onderzoek is uitgevoerd. Het bosgebied van locatie 10 maakt maar beperkt (en niet onmisbaar) onderdeel uit van leefgebied van Eekhoorn. Daarnaast blijft het bosgebied (deels) beschikbaar voor de soort. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet is op basis van de huidige plannen en de bestaande gegevens niet aan de orde. Op termijn kan hiervan wel sprake zijn, bijvoorbeeld als de plannen wijzigen.

Overige soorten

Verblijfplaatsen van andere zwaar beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn niet aangetroffen op de locatie en binnen de invloedsfeer van de plannen. De aanwezigheid van een incidenteel foeragerende of zwervende Boommarter (Ff-wet tabel 3 en RL kwetsbaar) of Wild zwijn (Ff-wet tabel 2) kan echter niet worden uitgesloten. Het voorkomen van Boommarter is namelijk bekend uit bosgebieden in de omgeving van locatie 10. Daarnaast wordt Wild zwijn sporadisch aangetroffen in het Gasselterveld. Locatie 10 maakt geen onderdeel uit van essentieel leefgebied voor deze soorten. Het nemen van vervolgstappen voor Boommarter en Wild zwijn is niet aan de orde.

Wel zijn verblijfplaatsen van enkele laag beschermde (Ff-wet tabel 1) grondgebonden zoogdieren als Rosse woelmuis, Bosmuis en Bosspitsmuis (spec.), Haas, Egel, Konijn en Wezel aangetroffen of te verwachten. Voor laag beschermde soorten geldt echter een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet en is het nemen van vervolgstappen niet nodig.

Broedvogels

Op de locatie zijn geen jaarrond beschermde broedvogelnesten aangetroffen. Gezien de aanwezigheid van nestlocaties in de directe omgeving van locatie 10, maakt deze locatie wel onderdeel uit van foerageergebied van bijvoorbeeld Buizerd en/of Havik. Ook na herinrichting van het gebied blijft deze geschikt als foerageergebied voor onder andere de genoemde soorten. Negatieve effecten op broedvogels met jaarrond beschermde nesten zijn zodoende niet te verwachten, waardoor het nemen van vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet niet noodzakelijk is. Mochten de plannen wijzigen dan kan hiervan op termijn wel sprake zijn.

Op de locatie zijn wel meer algemeen voorkomende broedvogels van bos en struweel zoals Boomklever, Boompieper, Zwarte mees, Merel, Zanglijster, Grote bonte specht, Vink, Houtduif, Tjiftjaf, Goudhaan, Heggenmus, Appelvink, Vuurgoudhaan, Winterkoning broedindicerend aangetroffen en te verwachten.

Als gevolg van de beoogde plannen verdwijnt broedgelegenheid van broedvogels. In het kader van de Flora- en faunawet dient verstoring van broedvogels tijdens het broedseizoen te worden voorkomen. De broedperiode verschilt echter per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Een soort als Houtduif kan echter tot half november broedend aangetroffen worden.

Amfibieën

Heikikker en Poelkikker

In en rond het veentje 'Hemelrijk' zijn enkele waarnemingen van de zwaar beschermde Heikikker (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) en Poelkikker (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) bekend (Uchelen 2010, waarneming.nl & RAVON.nl).

Tijdens het veldonderzoek zijn in en rond het 'Hemelrijk' meerdere exemplaren van Poelkikker en Heikikker aangetroffen (zie bijlage 11). Het gaat hierbij om zowel juveniele als volwassen exemplaren. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat het veentje door beide soorten als voortplantingslocatie wordt gebruikt. Aangrenzende vegetatiestroken en bossen fungeren daarbij als land- en overwinteringsgebied. In kader 3.5 is enige informatie gegeven over het leefgebied van Poelkikker en Heikikker.

Kader 3.5 Poelkikker en Heikikker

Poelkikker is een kritische soort die houdt van relatief voedselarm, schoon water en een voorkeur heeft voor zwak zure, stilstaande wateren in bos- en heidegebieden op de hogere zandgronden, in vennen, poelen en watergangen in hoogveenengebieden en in uiterwaarden. Overwintering vindt veelal plaats op het land.

Heikikker gebruikt met name vennen, veenputten en met water gevulde laagten als voortplantingsplaats. Overwintering vindt plaats in omliggende bossen en hogere, droge delen met heidevegetaties. Buiten het voortplantings- en overwinteringseizoen worden met name vochtige ruigtes als foerageergebied gebruikt.

Op de inrichtingskaart van het Wildpark van 14 mei 2013, is aangegeven dat ter plaatse van het 'Hemelrijk' Ooievaars zijn beoogd. Zoals onder het kopje 'Flora' en in kader 3.4 reeds is gemeld, zorgen Ooievaars voor eutrofiering van het 'Hemelrijk'. Hierdoor wordt het 'Hemelrijk' op termijn ongeschikt als leefgebied voor met name de zwaar beschermde Heikikker die voedselarme zure omstandigheden preferereert. Daarnaast bestaat het voedsel van Ooievaars onder andere uit amfibieën. Hierdoor is de verwachting dat Ooievaars op deze plek zorgen voor sterke afname van Poelkikker en Heikikker.

Om schade aan exemplaren en leefgebied van Heikikker en Poelkikker te voorkomen wordt dan ook aanbevolen om het 'Hemelrijk' ongemoeid te laten of voor een diersoort te kiezen die geen amfibieën eet en niet zorgt voor een toename van de voedselrijkdom.

Wanneer er wel voor wordt gekozen om Ooievaars in het 'Hemelrijk' te plaatsen, dan is het nemen van vervolgstappen (zoals het aanvragen van een ontheffing) nodig.

Overige soorten

Andere dan genoemde zwaar beschermde amfibieën zijn vanwege het ontbreken van geschikt leefgebied niet aangetroffen en te verwachten. Wel zijn de laag beschermde (Ff-wet tabel 1) amfibieën Kleine watersalamander, Bruine kikker en Gewone pad aangetroffen. Als gevolg van de voorgenomen plannen zullen exemplaren en leefgebied van deze laag beschermde amfibieën verloren gaan. Het nemen van vervolgstappen voor deze soorten is echter niet juridisch verplicht, omdat voor laag beschermde soorten een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet geldt.

Reptielen

Uit het gebied zijn geen waarnemingen bekend van reptielen. Wel zijn waarnemingen van de zwaar beschermde Hazelworm (Ff-wet tabel 3) bekend uit bosgebieden in de omgeving van locatie 10 (SOVON 2010). Tijdens het veldonderzoek zijn geen waarnemingen van reptielen gedaan. Wel is geschikt leefgebied voor Hazelworm en de middelhoog beschermde Levendbarende hagedis (Ff-wet tabel 2 en RL gevoelig) aangetroffen (zie bijlage 11 en kader 3.6). Voor Hazelworm betreft dit het grootste deel van het bosgebied (en daarbinnen de matig zonbeschenen plekken en/of locaties met beperkte aanwezigheid van strooisellaag of kruidlaag) en de locaties met heischrale vegetatie. Voor Levendbarende hagedis gaat het alleen om de heischrale vegetaties.

Kader 3.6 Hazelworm en Levendbarende hagedis

Hazelworm is een pootloze hagedis met een voorkeur voor bossen, bosranden, houtwallen, heide en weg- en spoorbermen. Hazelwormen zijn vaak lastig te vinden omdat ze relatief weinig op open plekken zonnen. Een groot deel van het jaar verschuilen ze zich in bladlagen, onder heidestruiken of ondergronds.

Het voorkeursbiotoop van Levendbarende hagedis is vochtige heide met Dopheide, Pijpenstrootje en met opslag van Berk en Grove den. Verder komt ze ook voor in lijnvormige landschapselementen zoals bosranden, wegbermen en houtwallen.

Hoewel beide soorten niet zijn aangetroffen tijdens het veldonderzoek, kan de aanwezigheid ervan niet worden uitgesloten. Om schade op de soorten met zekerheid te voorkomen, dient een jaar voorafgaand aan de herinrichting van het gebied, reptielenonderzoek te worden uitgevoerd (drie

bezoeken in de periode april-juni). Afhankelijk van de uitkomsten van het reptielenonderzoek kan het noodzakelijk zijn om vervolgstappen (zoals het aanvragen van een ontheffing of het nemen van mitigerende maatregelen) te nemen.

Overige soorten

Verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van zwaar beschermde soorten uit de overige soortgroepen (vissen en ongewervelden) zijn niet aangetroffen of te verwachten. Wel is de Rode Lijst dagvlinder Bruine vuurvliinder (RL kwetsbaar) aangetroffen bij het heideterrein en zijn waarnemingen van Rode Lijst libel Venwitsnuitlibel (RL kwetsbaar) bekend rond het 'Hemelrijk'. Het nemen van vervolgstappen voor Rode Lijst soorten is niet verplicht.

3.8.2 NATUURBESCHERMINGSWET

Natura 2000-gebied Drouwenerzand en Natura 2000-gebied Drentsche Aa zijn de meest nabij gelegen (cq. 1,8 en 2,5 km) natuurgebieden beschermd onder de Natuurbeschermingswet. Voor het Drouwenerzand zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor zes habitattypen en voor het Drentsche Aa-gebied voor 17 habitattypen, vijf habitatsoorten en drie broedvogelsoorten.

Gezien de aard van de boogde ontwikkelingen en de tussenliggende afstand, is middels een stikstofberekening (in AagroStacks) een inschatting gemaakt van de stikstofdepositie in de omliggende Natura 2000-gebieden. Dit om na te gaan of voor de realisatie van het wildpark een nadere toetsing ten aanzien van stikstofdepositie nodig is. De stikstofberekening is gebaseerd op getallen uit een ander wildpark, welke zijn aangepast naar voorliggend situatie. Dit leidt ertoe dat de berekening alleen kan worden gezien als een indicatie om in te schatten of er sprake zal zijn van een toename in stikstofdepositie en welke orde van grootte. Daarnaast is de berekening ook uitgevoerd met een demoversie van Aerial - het model dat binnenkort door het ministerie zal worden voorgeschreven. De resultaten waren vergelijkbaar met AagroStacks.

Tabel 3.1 Uitkomst stikstofberekening wildpark t.o.v. Natura 2000-gebieden Drentsche Aa-gebied en Drouwenerzand

Volgnummer	Natura 2000-gebied	X-coördinaat	Y-coördinaat	Depositie
1.	Drentsche Aa grens	244 375	555 250	0,14
2.	Drouwenerzand grens	249 120	553 760	0,32

Uit de berekening, zie tabel 3.1, blijkt dat er op de grens van de omringende Natura 2000-gebieden sprake is een geringe toename in depositie. Omdat in de huidige situatie op veel plaatsen de achtergronddepositie hoger is dan de kritische depositiewaarde van de beschermde habitattypen, leidt elke verdere toename tot een verslechtering. Naar verwachting zal dit dan ook leiden tot de noodzaak voor het opstellen van een Passende beoordeling voor deze ontwikkeling. Hieraan voorafgaand is het in de eerste plaats van belang om de berekeningen te verbeteren met gegevens van het wildpark zelf. Daarnaast is in de berekening nog geen rekening gehouden met de verkeersaantrekkende werking van het initiatief. Tenslotte liggen de beschermde habitattypen meestal niet op de grens van het Natura 2000-gebied, maar meer centraal. Geadviseerd wordt om eerst voorgaande aspecten nader uit te werken, die dan een goede basis bieden voor de verdere procedure in het kader van de Natuurbeschermingswet (Passende beoordeling).

3.8.3 SAMENVATTING CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN

Flora- en faunawet

Binnen de begrenzing van locatie 10 zijn beschermde en Rode Lijst plantensoorten aanwezig en zijn algemeen voorkomende broedvogels, Poelkikker, Heikikker en een incidenteel gebruikte dassenburcht aangetroffen. Daarnaast zijn in enkele bomen potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig en worden Hazelworm en Levendbarende hagedis verwacht.

Op basis van de huidige inrichtingskaart (d.d. 14 mei 2013) is het in deze situatie voor flora, Poelkikker en Heikikker nodig vervolgstappen te nemen in het kader van de Flora- en faunawet, zoals het aanvragen van een ontheffing/ werken volgens een goedgekeurde gedragscode. Voor Levendbarende hagedis, Hazelworm en vleermuisverblijfplaatsen in bomen is dit nog onduidelijk. Daarnaast dient ten aanzien van broedvogels rekening te worden gehouden met het broedseizoen: verstoring tijdens deze periode dient te worden voorkomen. Voor de overige soorten is het op dit moment niet nodig vervolgstappen te ondernemen.

Wanneer de plannen voor locatie 10 meer concreet zijn is het van belang te beoordelen of leefgebied/ potentiële verblijfplaatsen van Hazelworm, Levendbarende hagedis en vleermuizen verloren gaan. Ook wordt geadviseerd om (afhankelijk van het moment van inrichting) het onderzoek naar Das, Eekhoorn en broedvogels met jaarrond beschermde nesten te actualiseren om na te gaan of er wijzigingen zijn opgetreden in de functie van het leefgebied voor deze soorten.

Natuurbeschermingswet

Gezien de verwachte toename in stikstofdepositie op de omringende Natura 2000-gebieden, dient er een passende beoordeling voor dit onderdeel te worden uitgevoerd. Indien het bestemmingsplan pas over enige tijd wordt vastgesteld, kan ook aansluiting bij de Programmatische Aanpak Stikstof worden gezocht. De PAS treedt begin 2014 in werking.

3.9 LOCATIE 11 – BEBOSSING ROND HEERENKAMP

Op deze locatie zijn in het verleden diverse bosstructuren aanwezig geweest, die inmiddels zijn verdwenen. De plannen zijn om deze structuur te herstellen. In de huidige situatie bestaat de locatie uit een erf met vakantiehuis, erf van een paardenhouderij, campingterrein en landbouwgrond.

Figuur 3.11 Westzijde van locatie 11

3.9.1 FLORA- EN FAUNAWET

Flora

Binnen de grenzen van deze locatie zijn twee beschermde en is één bedreigde plantensoort aangetroffen, te weten de middelhoog beschermde Gevlekte orchis (Ff-wet tabel 2 en RL kwetsbaar), de laag beschermde Kleine maagdenpalm (Ff-wet tabel 1) en Stekelbrem (RL kwetsbaar). Op de verspreidingskaart in bijlage 12 zijn de waarnemingen ruimtelijk weergegeven. Naar verwachting betreffen deze exemplaren van Gevlekte orchis wel wilde exemplaren.

Als gevolg van de beoogde plannen worden mogelijk groeiplaatsen van de genoemde beschermde en Rode Lijst plantensoorten aangetast. Voor het beschadigen, vernietigen of verwijderen van groeiplaatsen van Gevlekte orchis geldt een vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet, mits gewerkt wordt volgens de randvoorwaarden uit een goedgekeurde Gedragscode die op deze situatie van toepassing is (zoals de Gedragscode voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (Borst & Sprong 2010)). De belangrijkste randvoorwaarde bij uitvoering van de werkzaamheden is dat te verwijderen groeiplaatsen van Gevlekte orchis ruim uitgestoken worden en naar een plek met vergelijkbare condities buiten het werkgebied worden verplaatst. Voor laag beschermde en Rode Lijst plantensoorten zijn schadebeperkende maatregelen juridisch gezien niet noodzakelijk.

Zoogdieren

Das

In een houtwal in het gebied is een incidenteel gebruikte burcht van de zwaar beschermde Das (Ff-wet tabel 3) aangetroffen (zie bijlage 12). Deze wordt hoogstwaarschijnlijk gebruikt door Dassen afkomstig van de nabij gelegen kraamburcht. Buiten de begrenzing van locatie 11 is naast de kraamburcht nog een incidenteel gebruikte burcht bekend.

Daarnaast zijn in het gebied sporen (wissels, dassenputjes, vraatsporen et cetera) aangetroffen die duiden op het gebruik van de locatie als onderdeel van het leefgebied (foerageergebied) van de soort. Verwacht wordt dat locatie 11 - en dan met name de weilanden - belangrijk onderdeel uitmaakt van het leefgebied van Das (zie ook kader 3.1 in § 3.1.1).

Door de aanplant van nieuwe houtstructuren kan de locatie geschikter worden voor Das. Daartoe wordt aanbevolen de akkers te beplanten en niet de bestaande weilanden - die juist voor Das een belangrijke voedselbron zijn - vol te planten. Indien het hele gebied ingeplant wordt met houtstructuren, dan kunnen negatieve effecten op het leefgebied van Das niet worden uitgesloten. Daarom wordt geadviseerd om op het moment dat de plannen voor locatie 11 meer concreet zijn te beoordelen of deze negatieve effecten hebben op Das. Indien daarvan sprake is en de plannen kunnen niet gewijzigd worden, dan is het nemen vervolgstappen (zoals het aanvragen van een ontheffing en het nemen van mitigerende maatregelen) nodig.

Eekhoorn

Van de middelhoog beschermde Eekhoorn (Ff-wet tabel 2) zijn weinig waarnemingen bekend in het gebied (waarneming.nl en zoogdieratlas.nl). Tijdens het veldonderzoek zijn van de soort dan ook geen nesten aangetroffen. Wel is één vraatplek van Eekhoorn aangetroffen (zie bijlage 12). Mogelijk gaat het hier om een exemplaar afkomstig van locatie 3 - waar wel eekhoornnesten zijn aangetroffen - of uit delen bos waar geen onderzoek is uitgevoerd. Het bosgebied van locatie 11 maakt maar beperkt (en niet onmisbaar) onderdeel uit van leefgebied van Eekhoorn. Daarnaast blijft het bosgebied beschikbaar voor de soort en wordt meer leefgebied gecreëerd door de aanplant van nieuwe groenstructuren. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet is op basis van de huidige plannen en de bestaande gegevens niet aan de orde.

Overige soorten

Verblijfplaatsen van andere zwaar beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn niet aangetroffen op de locatie en binnen de invloedsfeer van de plannen. De aanwezigheid van een incidenteel foeragerende of zwerende Boomarter (Ff-wet tabel 3 en RL kwetsbaar) of Wild zwijn (Ff-wet tabel 2) kan echter niet worden uitgesloten. Het voorkomen van Boomarter is namelijk bekend uit bosgebieden in de omgeving van locatie 10. Daarnaast wordt Wild zwijn sporadisch aangetroffen in het Gasselterveld. Locatie 10 maakt geen onderdeel uit van essentieel leefgebied voor deze soorten. Het nemen van vervolgstappen voor Boomarter en Wild zwijn is hier dan ook niet noodzakelijk.

Wel zijn verblijfplaatsen van enkele laag beschermde (Ff-wet tabel 1) grondgebonden zoogdieren als Rosse woelmuis, Bosmuis en Bosspitsmuis (spec.), Haas, Egel, Konijn, Wezel aangetroffen of te verwachten. Voor laag beschermde soorten geldt echter een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet en is het nemen van vervolgstappen niet nodig.

Broedvogels

Op de locatie zijn (met uitzondering van een niet bezette kerkuilenkast) geen jaarrond beschermde broedvogelnesten aangetroffen. Dergelijke nestlocaties zijn hier op termijn wel te verwachten (bijvoorbeeld van Buizerd of Sperwer). Wel maakt de locatie onderdeel uit van foerageergebied van bijvoorbeeld Buizerd of Havik. Na herinrichting van het gebied blijft de locatie geschikt als foerageergebied. Het nemen van vervolgstappen voor deze en andere broedvogels met een jaarrond beschermd nest is dan ook niet aan de orde.

Op de locatie en in de directe omgeving zijn wel diverse broedvogels van bos en struweel en agrarisch gebied zoals Boompieper, Merel, Zanglijster, Roodborst, Tjiftjaf, Vink, Geelgors, Gele kwikstaart (Rode Lijst gevoelig), Veldleeuwerik (RL gevoelig) en Grasmus broedindicerend aangetroffen en te verwachten.

Als gevolg van de beoogde plannen verdwijnt broedgelegenheid van broedvogels van agrarisch gebied. In het kader van de Flora- en faunawet dient verstoring van broedvogels tijdens het broedseizoen te worden voorkomen. De broedperiode verschilt echter per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen.

Overige soorten

Verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van zwaar beschermde soorten uit de overige soortgroepen (vleermuizen, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden) zijn niet aangetroffen of te verwachten. Mogelijk komt wel een enkele overwinterende laag beschermde amfibie voor in het gebied en wordt het gebied gebruikt als (niet onmisbaar en te behouden) foerageergebied door vleermuizen. Voor laag beschermde soorten geldt echter een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet en is het nemen van vervolgstappen niet aan de orde.

3.9.2 NATUURBESCHERMINGSWET

Het meest nabij gelegen natuurgebied beschermd onder de Natuurbeschermingswet is Natura 2000-gebied Drouwenerzand, gelegen op een afstand van ruim 1 kilometer van locatie 11. Voor het Drouwenerzand zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor zes habitattypen.

Gezien de aard van de boogde ontwikkelingen en de tussenliggende afstand, zijn geen negatieve effecten te verwachten op instandhoudingsdoelen van het genoemde en andere natuurgebieden die zijn beschermd onder de Natuurbeschermingswet. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet is in deze situatie dan ook niet nodig.

3.9.3 SAMENVATTING CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN

Flora- en faunawet

Op locatie 11 zijn enkele beschermde en Rode Lijst plantensoorten aanwezig en is een incidenteel gebruikte burcht en foerageergebied van de zwaar beschermde Das aanwezig. Tevens zijn algemeen voorkomende broedvogels aanwezig. Afhankelijk van de definitieve inrichting van locatie 11 kan het noodzakelijk zijn vervolgstappen (zoals het aanvragen van een ontheffing en het nemen van mitigerende maatregelen) te nemen ten aanzien van Das.

Ten aanzien van broedvogels dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen: verstoring tijdens deze periode dient te worden voorkomen.

Natuurbeschermingswet

Negatieve effecten op instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Drouwenerzand zijn niet aan de orde, waardoor het nemen van vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet niet aan de orde is.

4 Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Bekker J.P., P. Twisk en A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.
- Borst R.H.J. & R. Sprong (2010). Gedragscode Flora- en faunawet; Ruimtelijke ontwikkeling & inrichting. Geldigheidstermijn: 2011 t/m 2015.
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Brouwer T., B. Crombaghs, A. Dijkstra, A.J. Scheper, P.P. Schollemma (2008). Vissenatlas Groningen Drenthe; Verspreiding van zoetwatervissen in Groningen en Drenthe in de periode 1980-2007. Uitgeverij Profiel Bedum.
- Creemers R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Dijkstra A.C.J., J. de Vries & B.J. Hoentjen (2003). Dagvlinders in Drenthe; voorkomen en verspreiding 1990-2001. Uitgeverij PubliQue/ vlinderwerkgroep Drenthe.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet; Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Versie 1.1 – 31 oktober 2008. Dienst Landelijk Gebied
- Krijgsveld K.L., R.R. Smits & J. van der Winden (2008). Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie. Rapport 08-137. Bureau Waardenburg bv in opdracht van Vogelbescherming Nederland.
- Lange R., R. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek (2003). Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht.
- Lindenholz J.G. (2013). Notitie vleermuizenonderzoek locatie 3 'Motel', Gasselternveld. Rapportnummer 13-224a. EcoGroen Advies, Zwolle. (In prep.)
- Ministerie van I&M (2012). Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig. Drukkerij Ando, Den Haag.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Sietses D.J. (2013). EHS-beoordeling Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie Gasselternveld; beoordeling in het licht van het Drentse EHS-beleid. Conceptrapport 13-224/EHS. EcoGroen Advies BV, Zwolle.
- SOVON (2010). Broedvogels van de Velden in 2009. SOVON-inventarisatierapport 2010/12.
- Straten A. van, J.W. van den Barg, R. Bijlsma, A. de Wit & W. Scheuten (2003). Milieueffectrapport Gasselternveld; Ontbossing ten behoeve van zandwinning Gasselternveld. Documentnummer 11/99009013. Grontmij, Zwolle.
- Uchelen, E. van (red.) (2010). Amfibieën en reptielen in Drenthe; voorkomen en leefwijze. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Vries, E. de (2013). Habitattoets stikstofbelasting woonwijk De Del, Rozendaal. Beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Rapport 13-366, EcoGroen Advies BV, Zwolle.
- Werkgroep florakartering Drenthe (1999). Atlas van de Drentse Flora, Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs BV, Haarlem.

Artikel uit tijdschrift

- Mourik J. van (2003). 'De terugkeer van de gevlekte orchis'. Artikel uit Geografie, jaargang 12, nummer 8, oktober 2003. Pagina 38 en 39.
- Schippers W., N. Havelaar & E. Dawson (2003). 'Artikel 10 Van Hemmen'. Artikel uit Ruimte voor Natuur; In het hart van de samenleving. Expertisecentrum LNV nr. 242.

Mondelinge mededeling

- Staatsbosbeheer (H. Kleef en H. Offringa). Verspreidingsgegevens Das en Boommarter.

Internet

- Ministerie van EZ. Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).
- Ravon.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen).
- Telmee.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).
- Vlinderstichting.nl (website met soort- en verspreidingsinformatie over vlinders en libellen).
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).
- Zoogdieratlas.nl (website met zoogdierwaarnemingen in Nederland).

Biilagen

Bijlage 1: Samenvatting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken (EZ), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing en beoordeling

Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren, zijn beschermde soorten aanwezig en is er sprake van overtreding van een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet, dan dient u een ontheffingsaanvraag in te dienen bij Dienst Regelingen. Hierbij worden de volgende vragen gesteld:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde

gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn³ en de Habitatrichtlijn.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd⁴. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

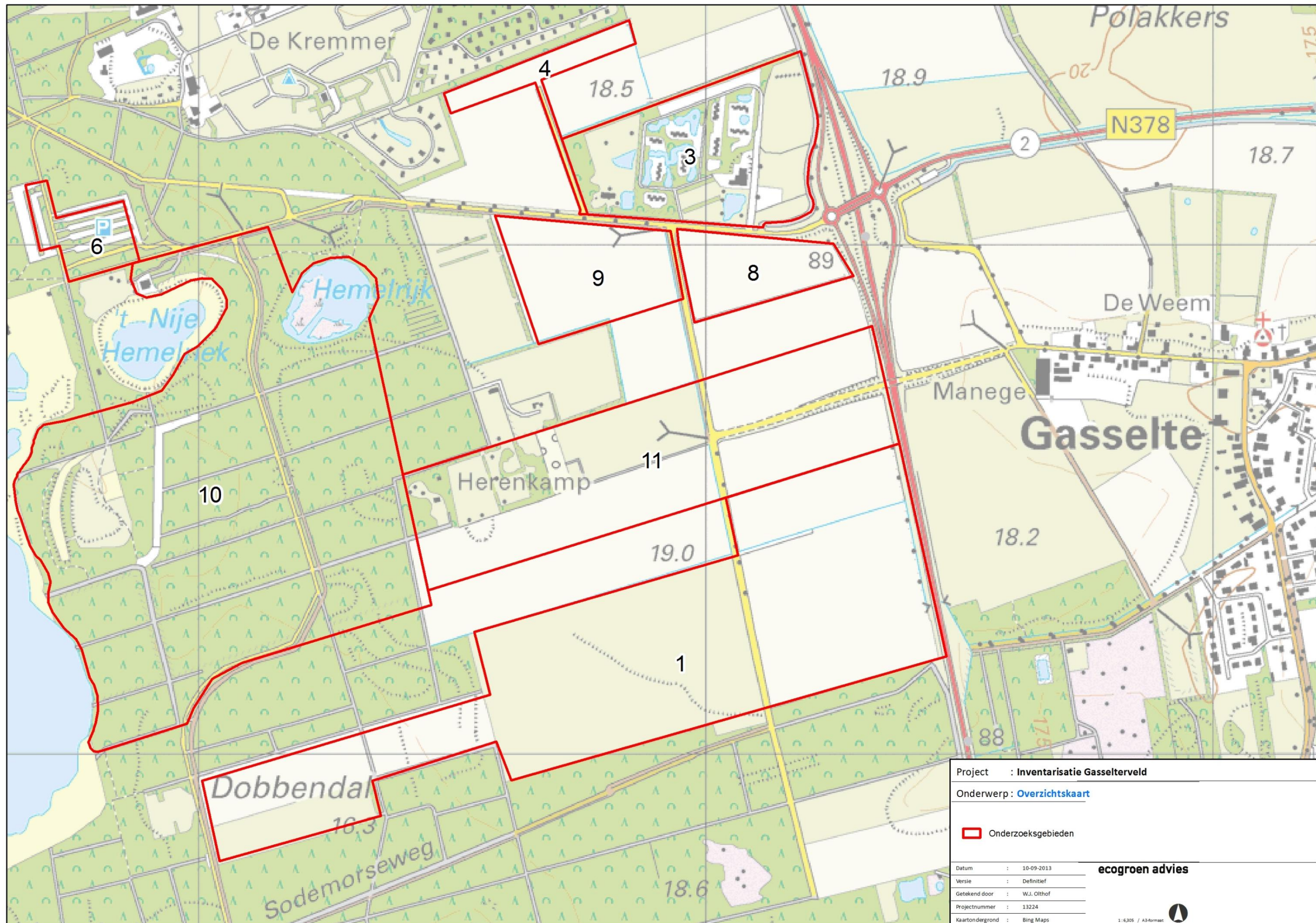
Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EZ. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

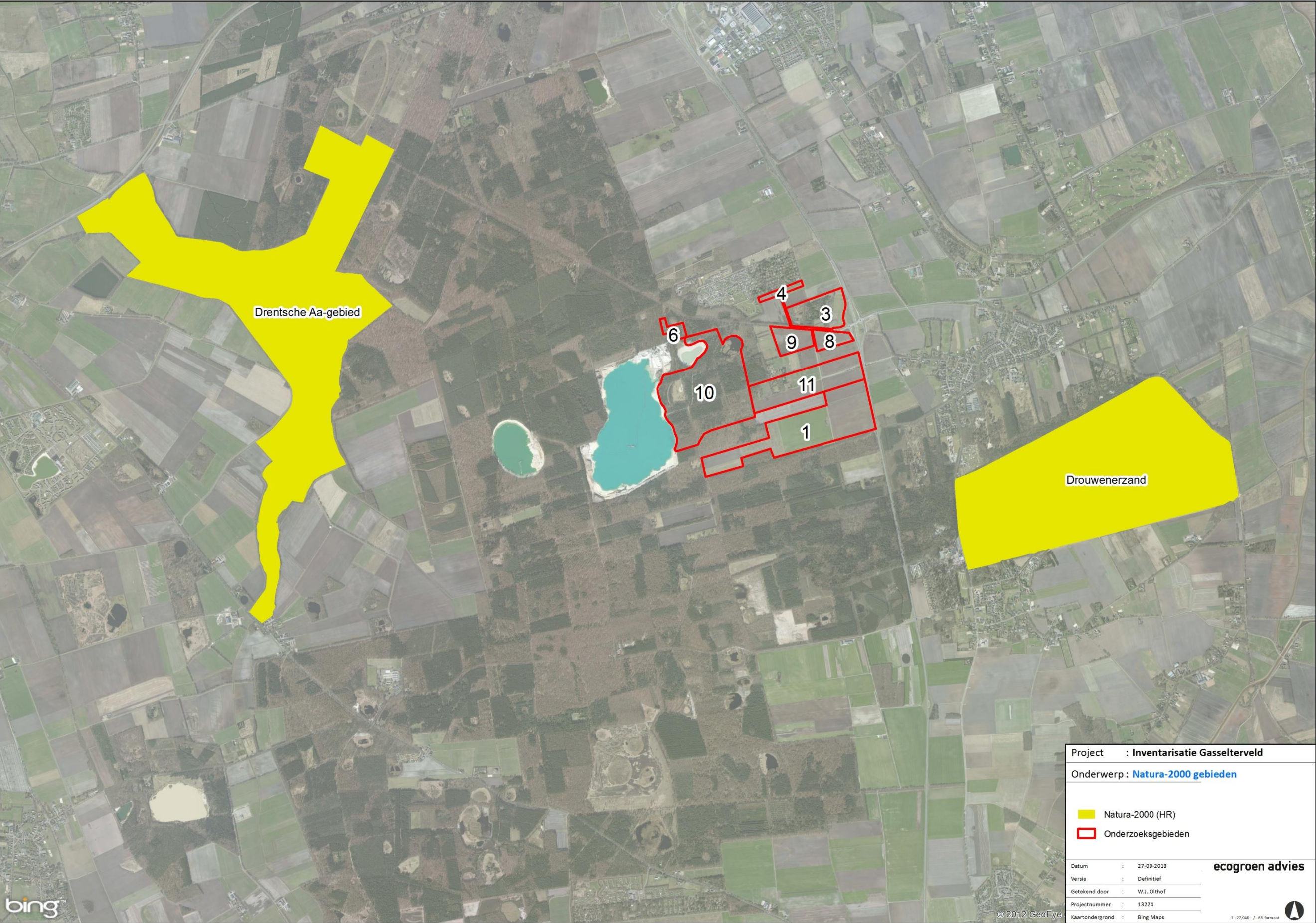
³ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

⁴ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

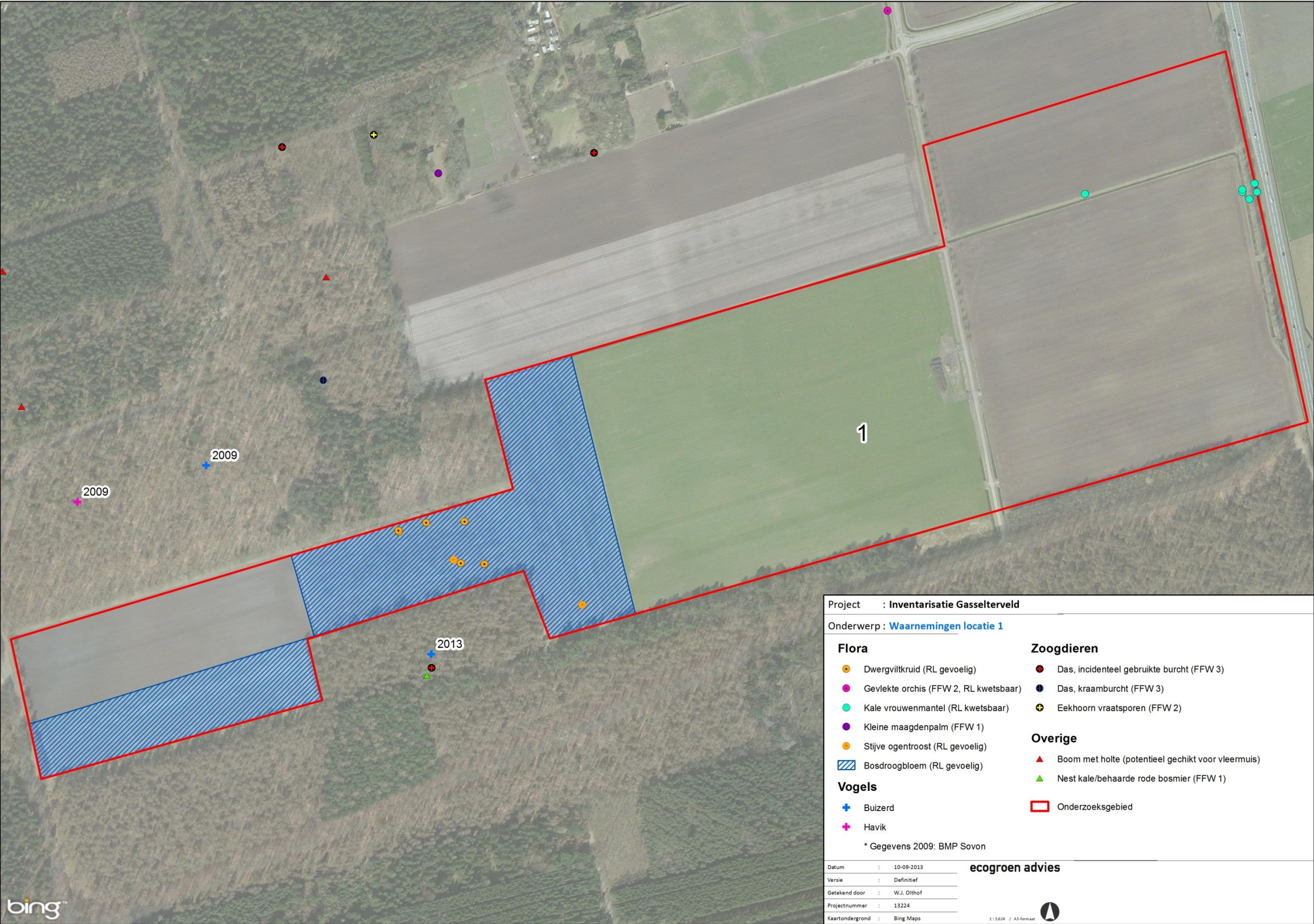
Bijlage 2: Topografische kaart met ligging onderzochte locaties

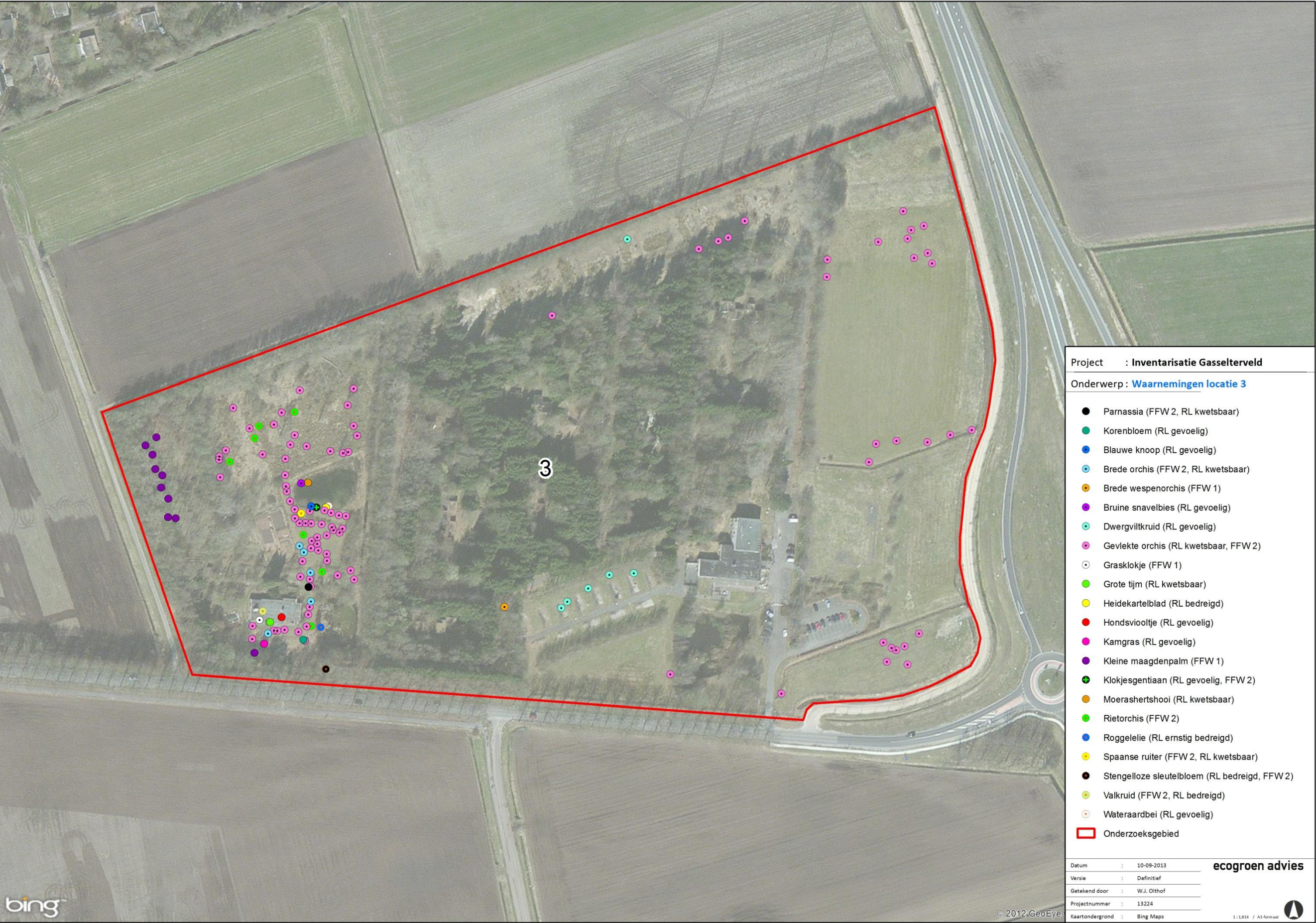
Bijlage 3: Locatie t.o.v. Natura 2000-gebieden

Bijlage 4: Inventarisatiekaart locatie 1

Bijlage 5: Inventarisatiekaart locatie 3 - flora

Bijlage 6: Inventarisatiekaart locatie 3 - overige soorten

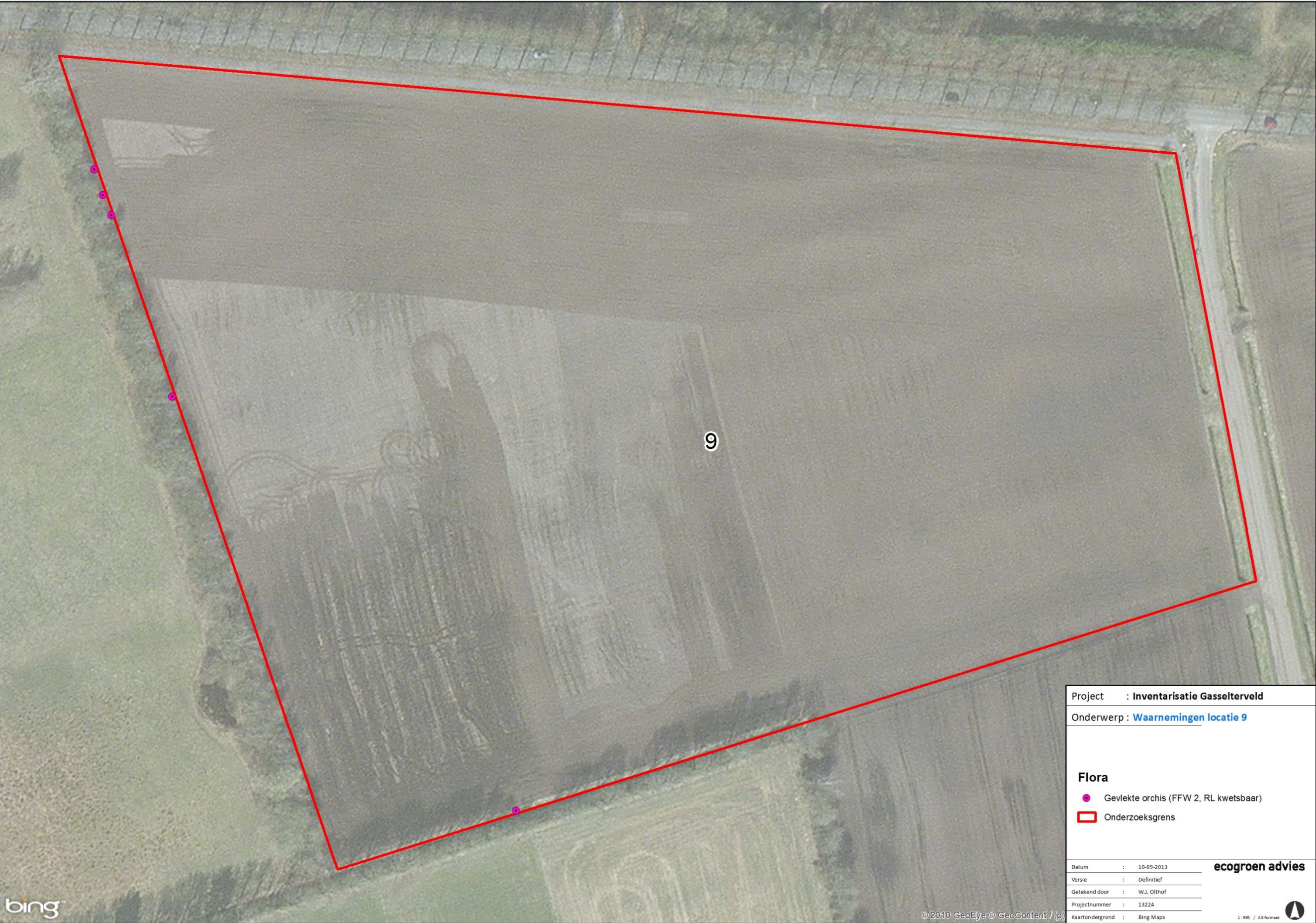
Bijlage 7: Inventarisatiekaart locatie 6

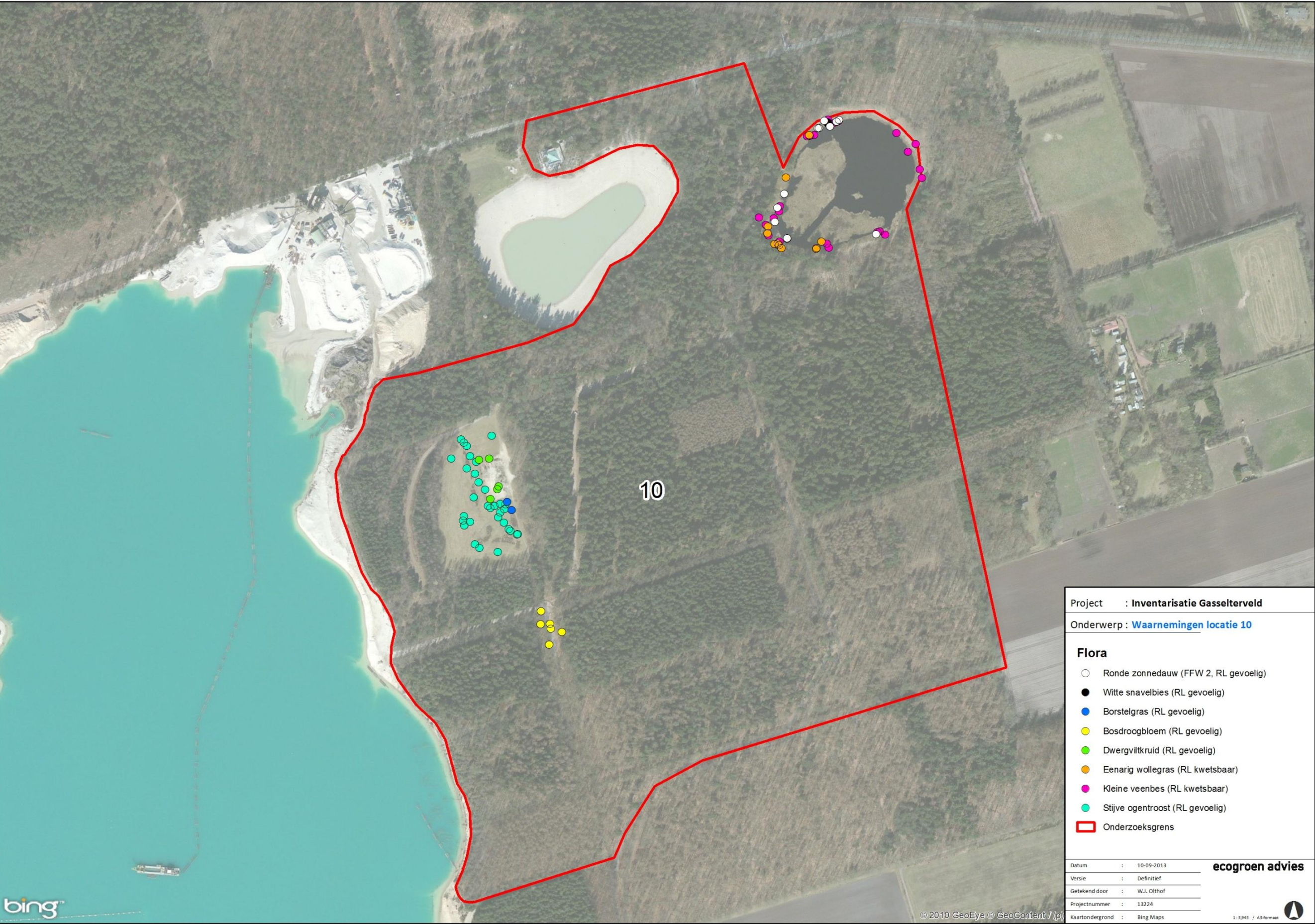
Bijlage 8: Inventarisatiekaart locatie 8

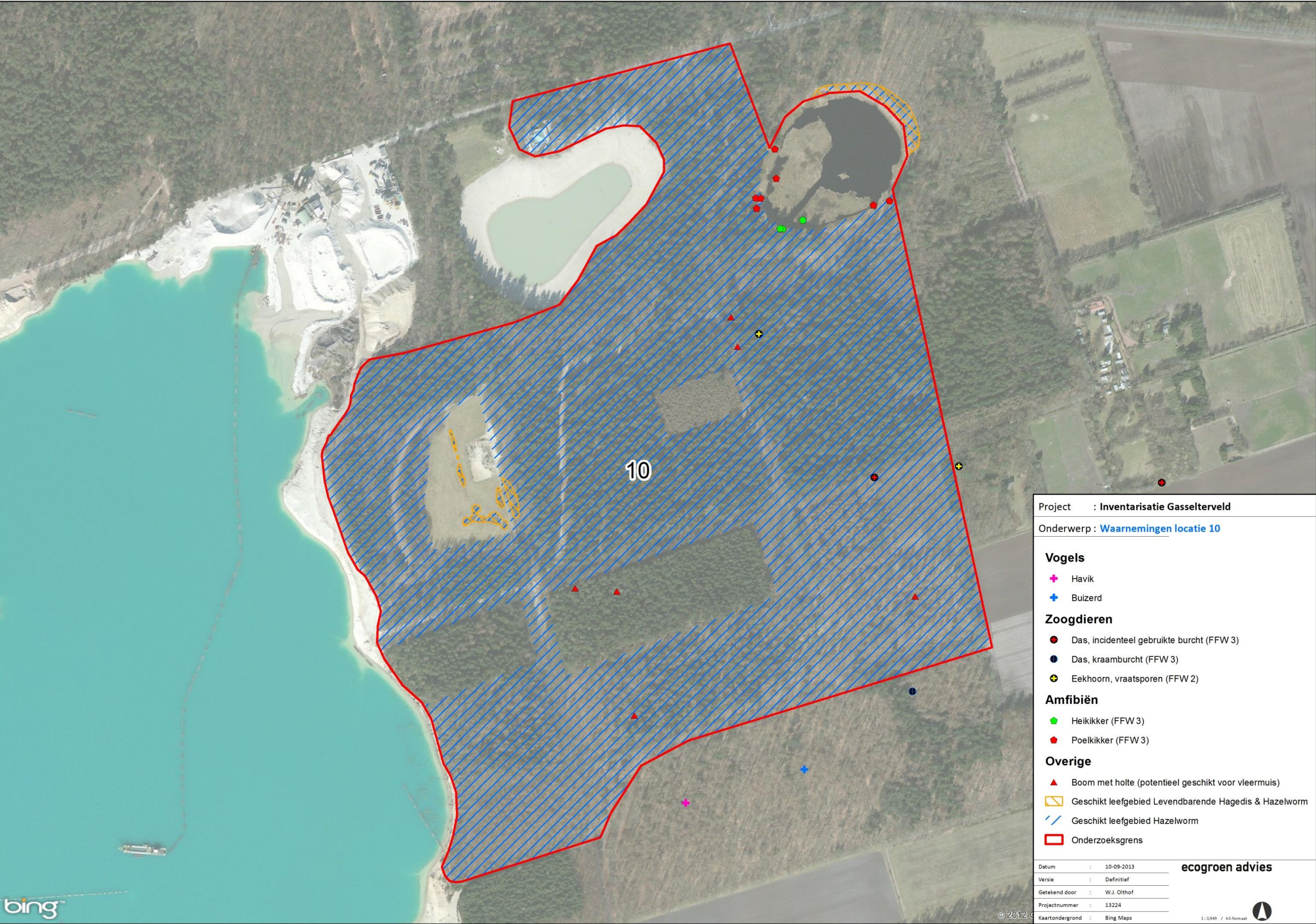
Bijlage 9: Inventarisatiekaart locatie 9

Bijlage 10: Inventarisatiekaart locatie 10 - flora

Bijlage 11: Inventarisatiekaart locatie 10 - overige soorten

Bijlage 12: Inventarisatiekaart locatie 11

